

Új diákok lapja

TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT · MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN

SZERKESZTI: ZÁMBÓ AURÉL

Ünnepi szám

a pápai református főiskola 400 éves
jubileumára

TARTALOM:

A pápai ref. főiskola ünnepélyének programja.

Pongrácz József dr.: A pápai jubiláló kollégium.

(k. l.): Négyszáz év.

Darányi Kálmán dr.: Az emlékünnepről.

Antal Géza dr.: Az emlékünnepről.

Balogh Jenő dr.: Az emlékünnepről.

Kozma Andor: Az öreg iskola. (Vers.)

Zámbó Aurél: A pápai ref. főiskola 400 éve.

Szabó Pál: Diákvirtus (tárca).

Kondor László: Petőfi és Jókai a pápai kollégiumban.

* * *: Tizenhat pápai diák.

Faragó János: A pápai ref. Koll. Diákszövetségéről.

Hírek.

Szövetségek közleményei.

Iskolák közleményei.

Szerkesztői üzenetek stb.

vilég nagybányai HORTHY MIKLÓS
Magyarország kormányzója.

A pápai református főiskola négyszáz éves jubileumi ünnepélyének sorrendje :

SZEPTEMBER 6-ÁN

18 órakor a Kollégiumi Diákszövetség **közgyűlése és össztalálkozója** a főiskolai nagy díszteremben.

20 órakor **közös vacsora.**

SZEPTEMBER 7-ÉN

9 órakor **ünnepi istentisztelet** a) a református templomban, prédikál Ólé Sándor pápai lelkész; b) az ág. h. ev. templomban, prédikál Győry Elemér győri lelkész.

10 óra 30 p-kor az egyházkerület **ünnepi díszközgyűlése** a főiskola udvarán (rossz idő esetén a főiskolai nagy díszteremben). A főméltóságú **Kormányzó** urat és a vendégeket üdvözli dr. Balogh Jenő egyházkerületi főgondnok, az ünnepi beszédet tartja dr. Pongrácz József főiskolai igazgató; felszólalnak a m. kir. kormány, a ref. konvent, a külföldi és hazai hatóságok, intézetek hivatalos kiküldöttei, a beszédekre válaszol dr. Antal Géza püspök.

12 óra 30 p-kor a pápai főiskola **hősi hallottainak** emlékéért megörökítő **szobormű leleplezése** a főiskolai lépcsőház 1. emeletén.

13 órakor a főiskola multját és jelenét feltűntető **kiállítás** megnyitása a főiskola dísztermében.

15 óra 30 p-kor **közebed** a főiskolai házfartáson.

16 órakor a pápai Jókai-kör által felállított **Jókai és Petőfi szobor leleplezése** a Széchenyi-téren.

Vén diákok lapja

TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT · MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN

ÖREGDIÁK SZÖVETSÉGEK ÉS EGYESÜLETEK KOZLONYE

Előfizetési árak egész évre:
Magyarországon egész évre 4 pengő,
fél évre 2 pengő.
Ausztriában 5 schilling, Jugoszláviában
40 dinár, Romániában 135 lei

FELELŐS SZERKESZTŐ:
ZÁMBÓ AURÉL

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Vaddsz ucca 6. II.
Telefon: Aut. 227-74.
Folyószámra a Nemzeti Hitelintézet
Rt.-nél Budapest.

A pápai jubiláló kollégium

Dr. Pongrácz József

Dunántul Athénje nagy ünnepet ül. A Kormányzó Ur Ófőméltósága, nagyszámú kül- és belföldi vendégseregnek jelenlétében ünnepli a négyszázestendős pápai kollégium jubileumát.

Ünnepe ez nemcsak a dunántuli református egyházkerületnek, amelynek 1797. óta Alma-matere a pápai kollégium, nem is csak a magyar reformátusságnak, mely a debreceni, sárospataki és nagyenyedi kollégiumok mellett méltán dícselkedhetik azzal, hogy a pápai kollégium is az övé, de ünnepe ez felekezeti különbség nélkül az egész magyarságnak is, mert a kollégiumban minden magyar fiú szíves fogadtatásra talált és embert neveltek belőle, ha szorgalmasan, becsületesen végezte iskolai teendőit. A múlt évben is az 529 vizsgálatot tett tanuló körül 107 volt ág. h. evangélikus, 81 római kath., 42 izraelita. Segélyben, pártfogásban egyformán részesül mindenki, akiben tehetség, jó erkölcs és kitartás találkozik.

Ez az iskola sohasem rendelkezett fejedelmi pártfogókkal. Rendesen a tisztesszegénység volt oszlályrésze, sokszor kellett nélkülözésekkel is megküzdnie, de arra mindig nagy gondot fordított, hogy a jóra való diákjait gyámolítsa. Amíg a pápai református gyülekezeté volt az iskola, addig mindenki ingyen étkezésben részesült a gyülekezet tehetősebb tagjainak konyhájáról, amikor pedig a dunántuli református egyházkerület vette át a fentartást, megalakították a konviktust, ahol olesón, izletes, tápláló ételeket kapott a diák, pedig sokan mint terítők teljesen ingyen étkeztek, sokan pedig alapítványokból kaptak tetemes díjmérséklést.

A világháború elsöpörte a kollégiumnak lassan gyűjtögetett tőkét, Trianon után nekünk is újra kellett mindent kezdenünk, de elmondhatjuk Istennek hálát adó lélekkel, hogy: a legnehezebbjén már túl vagyunk és bátran indulunk neki az ötödik évszázadnak.

A mi jubileumunkat nem a külső fény jellemzi. Kálvinista egyszerűséggel üljük ünnepünket. Inkább befelé fordulunk és ott érezzük a láthatatlan lelki erők áradását. Megható, hogy jönnek a régi diákok százai messze vidékekről, számosan a megszállott területekről, hogy kifejezzék együttérzésüket és örömeiket a szeretett Alma-mater ünnepén. Hozzák hálájuk jelül áldozataikat. Kiss István püspökladányi ügyvéd 1000 pengős alapítványt tett segélyezésre; Eöri Szabó Jenő nyug. törvényszéki elnök az értékét vesztett családi alapítványt refundálja 1000 P-vel, melynek kamalaiból a legjobb történést jutalmazza. Egy nyugdíjas tanító, Szentjóbó Kálmán 100 P-vel növeli alapítványát. Atyáink áldozatos hite most is él. A jelen munkálkodik, hogy a jövő szebb lehessen.

A kollégium örvend, hogy a hajdan vidám, fekete haju, tüzes szemű ifjú sereg visszatér, ha csak egy napra is falai közé. Jönnek megterhelve gondokkal, talán bánatokkal. Az Alma-mater keblére öleli őket és elsimítja homlokukon a ráncokat, felfelé mutat, per aspera ad astra. Öreg és ifjú, régi és mostani pápai diákok, ne féljete, Isten velünk van és megsegít. Lesz még dicsőbb jövőnk nekünk, a felhőkön túl fényt lát szemünk.

Az Alma-mater nevében meleg kézszerítással üdvözöllek benneteket. Szeressétek a mindig öregülő, de folyton fiatalabbá váló kollégiumot a fiaknak az évek múlásával állandóan melegebbé váló ragaszkodásával.

Dr. Pongrácz József
főiskolai igazgató.

Négyszáz év.

Az emberi élet szükreszabott határait sokszorosan meghaladó idő: négyszáz év jelzi a pápai református kollegium múltját. Dicsőséges múlt ez a múlt, amelyet háboru és béke szeszélyes váltakozása, nemkülönben a létért való küzdelem avattak eseménydússá. A pápai református kollegium négyszázéves élete tisztán tükrözi vissza mindazokat a válságokat, harcokat és fejleményeket, amelyek Magyarország történetének ez alatt a hosszú idő alatt lezajlott tekintélyes részét jelentik.

A reformáció harcos korában keletkezett kálvinista főiskola ütközőpontja lett azoknak a küzdelmeknek, amelyeket az Egyház és a vallásszabadság hívei folytattak egymással és létének biztonsága évszázadokig attól függött, hogy vajjon Pápanak vallási tekintetben türelmes vagy türelmetlen főúr volt-e az ura. De a kis Pápa a maga főiskolájával túlélte ezeket a válságos időket. Professzorainak bölcs gondolkodása konzerválta a múltat és biztosította a jelenet, átmentette a hagyományokat a jövőbe és eleget tett azoknak a követelményeknek, amelyeket az idők változásai támasztottak a kollegium tradicionális, mégis mindig haladó szellemével szemben.

És ime négyszáz esztendő viszontagságai után is áll a pápai kollegium, amely kálvinista hivatásán kívül a magyar nemzeti gondolat szilárd védőbástyája volt mindig. A védőbástya áll és maga az a tény, hogy a magyar nemzeti kultúrának ezt a kipróbált őrhelyét négyszáz esztendő vérzivatarára sem volt képes elporlasztani, nem hagy kétséget afelől, hogy a pápai református kollegium virágzása újabb eljövendő századok perspektíváját nyitja meg. A sors kiszámíthatatlan akaratából történik, hogy a kollegium négyszázéves jubileuma ugyancsak hazafiúi gondok és kétségek idejére esik, de a kollegium ősi falai, amelyek annyi megpróbáltatásnak álltak ellent, a mostoha jelennel és a bizonytalan jövővel szemben is dacolni fognak. Azok a falak, amelyek az országot már nagyobb pusztulásban is látták, mint a milyet a világháboru és az igazságtalan béke okozott, azok a falak, amelyek az országot mindannyiszor feltámadni látták, valahányszor a sors keze földhöz vágta a magyart, a kollegium ősi falai szebb, jobb és boldogabb jövőt ígérnek nemcsak a kollegiumnak, hanem az annak életet adó s a hit és tudás hatalma mellett jobban és rosszban is kitartó egész meggyőzőről Magyarországnak. (k. l.)

Dr. Darányi Kálmán

miniszterelnökségi államtitkár, a pápai református főiskola főgondnoka:

Dr. Darányi Kálmán

A véletlenek csodálatos találkozásának gondolkodásra készítő esetét mutatja a pápai református főiskola 400 éves jubileumának két dátuma.

Az alapítás és a jubileum időpontja 400 év távlatán keresztül a magyar történelemnek két korszakát iveli át, amelynek egyike Mohács után és másika Trianon után van.

A két korszak, melyben a magyar nemzet sebei felszakadoznak, intőpélda lehet arra, hogy az anyagi és gazdasági leromlottságnak szinte a nemzet létét fenyegető válságából csak a hit és a szellem ereje tud bennünket kivezetni.

Ez pedig önmagunkban lakozik.

És ha eleinkben ez az erő a Mohácsot követő években a pápai főiskola régiségtárában őrzött harangon lévő „Scholae reformatae Papensis 1531“ felirat szerint iskolánk építésével tetté tudott változni, mennyire inkább kell Trianon után az 1931-ik esztendőben erőnknek ezt a tette-készségét arra felhasználnunk, hogy 4 évszázad sok vérzivatarát kiállott főiskolánkat az ősi hagyomány fenntartásával merész lendülettel előre vigyük és jövő századok viszontagságai ellen felvértezzük.

Eppen ezért nemesak jogunk, de kötelességünk is visszapillantani a múltba, hogy annál nagyobb bizalommal tekinthessünk a jövő elé.

A múltból felénk int a sok-sok jelesség közül, akiket a pápai református főiskola adott az országnak, két szellemóriás: Petőfi és Jókai.

Ezeknek géniusza fogja a jövőt bevilágítani.

A pápai református főiskola ifjuságát Petőfi szabadságszeretete és Jókai fantáziája ihlesse meg és tanítsa meg arra, hogy Magyarország szabadságát megőrizze és a nemzet sorsának jobbrafordulásában bizzanak.

Az egyikhez Petőfi lelkesedése, a másikhoz Jókai képzelete kell, lángolás és szárnyalás, a jobb jövőt ígéro eszményekért.

Ezért ünnepelünk könnyes szemmel, ajkunkon az zsoltár (XLVII.) fohászával: „Benedd bizik az én lelkem és a Te szárnyaidnak árnyékában vagyom reménységem, míg elmúlnak a nyomoruságok.“

Dr. Antal Géza

Dr. Antal Géza

felsőházi tag.

a dunántuli református
egyházkerület püspöke:

A pápai főiskola, mely új épülete homlokzatán ezt a jelmondatot hordja: „Istennek, hazának és a tudománynak“, ez év őszén lép fennállásának ötödik évszázadába. Négy évszázadmerült el a történelmi mull tengerébe s az intézet majdnem a mohácsi vész napjaitól jelenünkig fennállott, hogy szolgálja a magyar nemzeti kulturát. Több, mint 30 nemzedéket látott sirba hanyallani, nemzedékeket, melyek az intézet falai között nyerték kiképeztetésüket s melyek meleg szeretettel csüggték az ősi főiskolán s védték annak jogait s gondoskodtak annak fejlődéséről. A jelen nemzedéknek jutott az a szerencse, hogy bár súlyos időkben, megünnepelheli az intézet 400 éves fennállásának ritka emlékünnepeit. Közelből és távolból, hazánkból és külföldről sereglenek össze erre az emlékünnepekre azok, akik a kulturát általában s közelebbről a nemzeti kulturát kellően értékelni tudják s ezek élén Magyarország kormányzója, nagybányai vitéz Horthy Miklós, de természetesen az összesereglettek számában a legnagyobb kontingenst azok képezik, akik az ősi alma mater em-

lőin növekedtek fel. A gyermeki ragaszkodásnak az a meghatározó jele, mely az eddigi jelentkezésekben is megnyilatkozik, mert hisz a jelentkezettek száma meghaladja az ezereket, nemcsak mély hálával lölt el bennünket az isteni gondviselés iránt, amely ennek a nemzedéknek engedte meg e ritka ünnepély megünnepelését, de egyben erős elkötelezést jelent reánk nézve, hogy minden erőnkkel támogassuk az ősi intézményt s a mai válságos időkből érintetlenül kivezelve főiskolánkat, vezessük azt zavartalan jobb jövő felé, hogy minél odaadóbban teljesíthesse a magasztos kulturfeladatát, amelyeket évszázadokon át teljesített, szolgálva becsülettel, híven Istennek, hazának és tudománynak.

Dr. Balogh Jenő

ny. igazságügyminiszter, v. b. t. t.
a dunántuli ref. egyházkerület főgondnoka

Öt évvel a mohácsi csata után alapítottak derék magyar férfiak Pápa városában egy szerény iskolát, amely négyszáz év nehézségei ellenére nemcsak fennmaradt, hanem főiskolává fejlődve alkalmat adott arra, hogy benne kiváló magyar tanárok előbbre vigyék a magyar tudományt és világhírre szert tett lángeszű férfiak itt szerezzék meg művelődésüknek alapjait.

Ez a tény a mostani szintén nehéz időkben nagy vigasztalás és egyrészt a magyar élni akarásnak, másrészt a Gondviselés kegyelmének bátorítást adó bizonyítéka.

Az öreg iskola.

— Pápa, —

Irta és az ünnepségen elbádjá:
KOZMA ANDOR.

Négyszáz esztendős alma máterünk,
Ma ide gyűltünk, hű diákjaid.
Sok jó magyar szlv ünnepel velünk
S szeretetét neked kínálja itt,
Hítnek s tudásnak régi meleg fészke,
Az voltál mindig, az vagy és az lész te:
Hit és tudás itt meg nem ingva áll
S erősebb a pokol kapuínál.

A nemzeté vagy, ősi és örök,
Jó iskolánk, s állsz rendületlenül.
Nem bírt veled sem osztrák, sem török,
Csak bujdosál az üldözők elül.
Professzorok s diákok titkot tartva
Bolyongtak veled híven, erre arra,
Tanítva és tanulva itt s amott,
Elvetve és bevéve a magot.

Nagyvégre visszatérhetél ide;
A vándorlásban nőttön nőit erőd:
Gyermekből ifjú, bátor és üde,
Zord múlt után a szebb jövő előtt,
Tudásunk házáat itt ujhodva raktad,
A munkák többé itt meg nem szakadtak;
Egy épületből több is lőn megint,
És valahány van, többé meg nem ing.

De Márton István, hadd idézzelek,
Író, tanító polihisztorunk,
Ez a tudós faj, bár kivész veled,
Mi emlékednek híven hódolunk.
Atmérte elméd az egész világot,
Alvó tudásra ébresztőn kiáltott, —
Mi zöngte vissza, mely ház és terem
Az iskoládat, én nem ismerem.

Első nekem az Ó-Kollégyiom,
Még áll s merengek száz éves falán.
Itt volt diák Petőfi, itt bizony,
S Jókai — s büszkén vallom: az apám!
És mennyi még! . . . nagy század sok magyarja,
Kinek nevét feledség nem takarja —
S az ősz Bocsor a hű ifjakra itt
Kongatta Karthágó harangjait.

A pápai református főiskola 400 éve

Írta: ZAMBÓ AURÉL.

A pápai református főiskola múltja hazai protestáns iskoláink közül a legváltozatosabb történetet tárja elénk. Szorosan összefügg annak a kisszerű városnak a történetével, amelynek a nagy mesemondó pápai diákról, Jókairól, elnevezett uccájában nyolc felsőbb fokú és három alsóbb fokú iskola van, valóságos magyar „quartier lataine“-t alkotva a bájos Tapolca menti kis házakkal, amelyekben négy évszázad hagyományai által szentesített szabályok szerint él a sok száz diák és diáklány.

Pápa reformálása.

1480-ban, a Garay család kihaltja után a város visszaszállt a királyra I. Mátyásra, aki azt kedves hívének, Szapolyay Imrénének adományozta. A mohácsi vész után, az ország három részre szakadása folytán a Szapolyai család kezéből, a lutheri reformáció buzgó követője, Thurzó Elek országbíró birtokába kerül, majd pedig Enyingi Török Bálint kapta királyi adományul a deveseri és gesztesi dominiumokkal együtt. Enyingi Török Bálint és neje, a protestáns Pempflinger Márk gróf leánya szintén lelkes követői voltak a lutheri tanításoknak. A pápai ref. iskola megalapítása, illetve reformálása az említett két főúr nevéhez fűződik. Az ő pártfogásuk alatt működött Bálint pap, aki Pápa reformálását végezte és akit 1536-ban Török Bálint Debrecenbe vitt, hogy ott is terjessze tovább a lutheri tanokat.

Az iskola keletkezésének idejét 1531. évre teszik. Akkori fennállását minden kétséget kizárólag tanúsítja a főiskola régiségtárában őrzött két kis harang, amelynek felírása „SCHOLAE REFORMATAE PAPENSIS 1531“. Ebből az időből csak egy tanítójának Gyzdavyth

Péternek neve maradt fenn, aki 1534-ben volt az iskola rektora.

Az akkori idők szokása szerint még nem volt előírt tananyag és tankönyv, hanem amit a professzor tudott azt mind előadta a tanítványoknak, akik aztán mentek tovább, vagy más híresebb külföldi professzoroktól tanulni, vagy letelepedtek valahol és tanították, amit tanultak és tudtak. A professzorok is időnként helyet adtak a külföldről jött, friss tudományokat magukkal hozó ifjabbaknak. A tanítás tárgyát az írás-olvasáson kívül főként a Biblia és a reformáció tanai képezték. Lassan, fokozatosan fejlődött az iskola a rendszeres, más tárgyakat is felölelő tanítás felé; úgy hogy 1585-ben már teológiát tanítanak benne és már „Alma Mater illustris scholának“ nevezik.

A régi pápai iskola szervezete.

1585-ben az iskola már református volt és írott törvényekkel rendelkezett. Ezekből eléggé tiszta képet alkothatunk magunknak a régi pápai diákéletéről, mert sokszor a legaprólékosabb dolgokról is rendelkezéseket tartalmaztak. Fentartója a pápai református egyház volt és az iskolába való beiratkozás is csak az egyház lelkészeinek beleegyezésével történhetett. Élén a „rektor-professzor“ állott, aki a legnagyobb diákokat, a „logátusokat“ tanította és választotta ki közülük a „publicus praeceptorokat“, akik a kisebb tanulók oktatására és nevelésére voltak kötelezve. A praeceptor fegyelmezte a reábizottakat és nevelés segédeszközüül meg volt engedve neki a pénzbüntetésen kívül a vessző és korbács használata is. Általában igen szigorúan fogták a diákokat a törvények, bár kihágásaiknál elsőízben az

Majd nőtlön-nőttek ki az ősi földből
Az óhoz új meg új épületek.
Imé a vén törzs gazdagon kizöldül
S hoz új virágol, új leveleket.
Itt új diákok buzgó új tanárok
Színe elé új tudományért járnak.
Így új virágból új gyümölcsök érnek —
És színmézt csurgat mind, nem gyilkos mérget.

Az ifjak élvezék előbb csupán,
Ma már leányok is; nekik sem árt;
Szép lelkük szebb lesz jó leckék után,
Nemes tudás nem lop szívükbe kárt.
Isten, haza, becsület iskolája —
Itt áll! .. Mind boldog, aki buzgva járja.
Ezt jártam én is egykor kis diáknak —
És első voltam, nem kullogva hátul.

A sors akarta — s nem maradtam itt.
Távoztam s íme, ismét, itt vagyok.
Felajzom újra lantom húrjait,
Hogy zengve-zengjen szépen és nagyot.
Csekély erőm, de nagy szent hevülésem,
Nem zendül így alantian zeném sem;
Nem porba fetreng, — az egekbe szárnyal,
Versengve ott a büszke sas madárral.

Derék diákok, én a múltba nézek,
Ti a jövőbe messzebb lássatok!
Ita lesz tudástok, e hí régi jészek
Ünnepre fordul még sok gyásznapot.
Minden nap az, míg csonka ősi földünk,
De még se nyögjünk s ne is könyörgjünk!
Tekintsetek az ősi iskolára:
Éz a jelenben a jövőnek vára.

E várba gyűlve állt csatát a múlt,
Tanár s diák itt honfi s hadfi volt;
Az jól tanított, ez mind jól tanult —
Ki így derült a boros égi bolt,
Bátor tanítók és elszánt diákok!
Előre! ... A jövőt bízzuk mi rátok.
Hazánk, ha győz az ősi iskola,
Nagy lesz és többé meg nem ing soha!

Üdv néked fényes vendég-koszorú —
S ezerszer üdv neked, nemzetvezér!
Hogy nincs hazánkon örökös ború.
Annak köszönjük, hogy Te vérezél.
Te aki győztél a tenger-viharban
Feléd ujong mind, ahány hű magyar van...
Hazánk és iskolánk bölcs, bátor öre,
Míg Te vezérlesz, jelszavunk: előre!

intést és feddést kellett alkalmazni. Megszabja a törvény az egymás és a feljebbvalók iránti tiszteletadás módozatát, a templomban és a polgárok házaiban, utcán stb. illendő viselkedésüket. Kimondja, hogy „senkinek sem szabad a városban fegyvert hordani, mert a diáknak könyv való a kezébe, nem fegyver, a városon kívül menőnek a maga védelmére mindamellett megengedtetik.“ Este 9 és télen 8 óra után senki és semmi ürügy alatt ki nem maradhatott. Reggel pedig már 3 órakor kellett kelni, hogy 4 órakor az auditoriumban a reggeli könyörgésen pontosan megjelenhessen mindenki. Az istentiszteletet a hetenként változó *sáfár* látta el.

A diákság összes ügyeit a maguk kebeléből választott tisztviselők intézték. A „senior“ és a „contrascriba“ a felügyeleti és pénzügyi dolgokat. A *sáfár* pedig a gondnok szerepét töltötte be. Ez a diákság szolgája és ellenőre is volt egyszemélyben, mert neki kellett harangoznia, a diplomáját nyitnia-zárnia és ő jegyezte fel a kihágókat és hajtotta be a büntetéspénzeket is, ami nagy tekintélyt adott neki. Ez a tisztség hétről-hétre változott és annak átadása csakis beszéd tartásával, vagy egy bibliai fejezet elmondásával történhetett. Aki ezt elmulasztotta, az addig viselte tisztségét, amíg az előírásnak eleget nem tett. Az iskolában csak latinul volt szabad beszélni. Aki ezt a rendelkezést megszegte az „ferulát“ kapott, amit „minden harag, zugolódás és szitkozódás nélkül“ viselni tartozott, mindaddig, amíg újabb vétő nem akadt. A ferula zsinagon lógó fatáblácska volt. Az iskolai szünet 6 hétig tarthatott, amit a XXIII. Lex. ekképen határoz meg:

„Mivel pedig tapasztaltatik, hogy némely időpazarlók gyakrabban, mint illik, otthonukat meglátogatják, azért jónak látjuk, bizonyos határnapot megállapítani, azok szabados látogatására, egy év alatt az innen messzebb lakók legfeljebb 6 hétig, a közelebb lakók 4 hétig lehessenek távol. Ez is

Diákvirtus

Az erős Veresmarty Miskáról, meg a Kőszegi Jancsi keresztelőjéről.

Mindig kedvező talaja a virtuskodásnak a nagy nemzeti, faji, vagy vallási izgalmak korszaka.

Ilyen izgalmak és virtuskodások ideje volt akkor is, amikor Nyíregyházán a „Nagyper“ folyt.

Bizony a magyar zsidóság is pápai diáknak köszönhetette akkor, hogy — pestiesen szólva — szárazon mászhatott ki a vízből.

Még talán Jókai és Petőfi idejében volt a pápai főiskola egyik busafejű, kalvinistanyakú növendéke, aki azzal szokta rémíteni a pajtásait, hogy felszólította őket a legkézzelfoghatóbb igazság védelmére, ő azután, a hallgatóság karaja között bizonyította be az ellenkezőt; pl. hogy a fal fekete.

Ez volt Eötvös Károly, az eszlári nagy per nyertese és utóbb írója.

A per akkora izgalmat váltott ki, mint pl. később Franciaországban a Dreyfus-per.

Eötvös Károly ellenfelei: Verhovay Gyula, a Függetlenség című lap szerkesztője és Istóczy Győző ügyvéd, oly izgató cikkeket és röpínatokat adtak ki a zsidóság ellen, hogy országszerte napirenden voltak az antiszemita tüntetések, sőt néha — mivel a zsidók se hagyták magukat — verekedések is.

csak azon időben történjék, mikor a rendes tanítás szünetelni szokott, nevezetesen aratáskor, szüretkor, vagy ünnepek alkalmával.“

A diákság élelmezése „coquica“ útján történt. A református hívek felváltva főztek. A coquus gondoskodott az ételek összeszedéséről és szétosztásáról. A híveket pedig korán reggel hangos énekszóval az *exploratorok* figyelmeztették arra, hogy ma rajtuk a sor.

Pápa városának látképe 1617-ben.

Amint látjuk, a mohácsi vész utáni időben az ekkori zavaros állapotokhoz képest az iskola elég szabadon fejlődhetett. Amihez hozzájárult a török folytonos terjeszkedése, nemkülönben Boeskey, Bethlen, I. Rákóczi György felkelései, amelyek mind nem tették kívánatosná a hatalomnak, hogy a protestáns iskolákat és egyházakat zaklassa. Ezért az iskola alapításá-

A pápai diákság, valamint a polgárság elég józanul viselkedett ekkor is.

Hogy egyizben mégis verekedésre került a sor a diákok és a zsidók közt, annak sem a zsidógyűlölet volt az oka, hanem az a különös és máshol nem igen gyakori körülmény, hogy Pápan a mészároslegények csaknem kivétel nélkül a választónép sorából kerültek ki.

Már pedig a diákok és a mészároslegények állandó ellenfelek voltak, azért, mert csak ebben a két társadalmi osztályban volt meg a testi erők feleslegének levezetésére alkalmas *virtus*.

Mit is kezdett volna az 50 kg.-os vasgolyóval dobálódzó Vörösmary Miska, meg a márváaszalokat hajigáló Sz. Zoltán a szabólegényekkel, mikor abban az időben erre a pályára csak a sánta, meg a púpos gyereket adta a magyar. A eszmadiaik; azok meg épen rajongtak a diákért. Aztán meg olyan kedvesek voltak az öreg mester uraimék, mikor díszkedni akarván a latin tudományukkal, ez a párbeszéd folyt le köztük, pipáragyújtás előtt, a diákok jelenlétében:

„Lapis ignis?“ (Kő tűz?)

Mire a másik hasonló ékes latinsággal válaszolt:

„Jam coelum.“ (Már ég.)

Hát az ilyen tudós fejeket csak nem lehet beverni!

A eszmadiaségédek? Azok meg keresve keresték az alkalmat, hogy minél inkább hasonlítsanak a diákokhoz.

Vasárnap délután, az ananyrojtos-nyakkendő, atillás, magyarnadrágos, rámás-eszmas eszmadialegény abban a

nak első századai a protestáns főurak pártfogása mellett türelmes csendben teltek el.

Annál szomorúbb képet mutat a következő száz év. A török terjeszkedésének megakadályozása, az ellenreformáció fellépése, szánandó sorsra juttatta a pápai iskolát. Az iskola kénytelen volt az üldözések folytán Pápát otthagyni és másutt keresni menedéket. Ennek csak II. József türelmi rendelete vetett véget 1783-ban.

Az üldözések kora és a teveli iskola.

Az enyingi Török család leányára jutása után a pápai uradalom Nyáry Pál szintén református főúr kezére került, majd pedig leányának, Nyáry Krisztiánának férje a katolikus Eszterházy család lett a földesúr, ami — tekintettel arra, hogy vallás tekintetében a jogforrás a földesuri jog volt — a pápai protestánsokra végzetessé vált.

1660-ban gróf Eszterházy Pál várkapitány, a diákok heves ellenállása ellenére Devecserből hozott paronassággal elfoglalta a református templomot, parochiát és iskolát, de 1664-ben nemes fundusokon a mostani Fötér Kardos-féle háza helyén felépítették az új iskolát és templomot, amely előtt állott az a szederfa, amit ma is láthatunk az iskola címerében. Az iskolának és a hívőknek zaklatása azonban tovább is állandó volt és ezt csak Thököly István felkelése, a török háborúk, Rákóczi Ferenc szabadságharca enyhítették némileg, másra kötvén le a hatalom figyelmét. A Wesselényi-féle összeesküvés jó alkalom volt a protestánsok meggyamúsítására és ekkor került a sok protestáns lelkéssel együtt az iskola nagynevű rektor professzora Kocsi Csörgő Bálint is börtönre, majd gályarabságra. Amikor pedig Vak Bottyán kurucái Pápa vidékéről elvonultak, Pálffy és Heiszter királyi hadakkal az egész várost feldulatták és felégették, úgy, hogy 1710-ben a protestánsoknak új templomot

és iskolát kellett ismét építeni. A földesurak részéről a zaklatások azonban folytatódtak, míg azután 1752-ben sikerült elérni, hogy királyi parancsal végleg bezárták az iskolát, elűzték a prédikátorokat, a rektort és szétkergették a tanulókat. Szokolyay János akkori diák egy levelében a királyi parancs végrehajtását a következőképp írja le: „... bejövén kollégiumunkba, kezekben tartván a királyi parancsolatot, nekünk is értésünkre adták, . . . keményen megparancsoltatott, hogy délután 2 órára egészen kitakarodjunk.“

Az egyházi javak elvételéről értesülő hívek fájdalomról ugyanő így ír: „... A nép is a mezőről hazatakarodván s a szomorú változást meghallván, egeket érdeklő sirás-rívás hallatik mindenfelé a részünkön valók között...“

Ujból iskola és templom nélkül állottak tehát a pápaiak. Sok kérelmezésre annyit tudtak elérni az udvarnál, hogy 1753 közepén a kancellária engedélyt adott arra, hogy a szomszédos Adásztevelen a református templomot megnagyobbíthatják és iskolát is építhetnek, de az nem lehet főiskola, hanem csak alacsonyabb fokú, úgynevezett grammatikai iskola.

A pápaiak erre hozzáálltak a teveli templom kibővítéséhez és az iskola részére egy lakóházat béreltek, ahol Nagy Mihály publicus praeceptor vezetésével megindult a tanítás. Később megvették a teveli Hajdán kuriát. 1761-ben átalakították az épületet a praeceptor lakásának, új iskolaépületet emeltek, amely igen szegényes volt csak, oldalai sövényből fonva s betapasztva, szalmatetővel fedve és belseje földdel lepadlózva. Ebben az épületben tanítottak 1777-ig, de az épület dűledezni kezdett s új iskolát kellett építeni. Ekkor már egy szilárd iskolaépületet emeltek, amelyben azonban nem sokáig maradtak, mert pár év múlva megjelent II. József türelmi rendelete, amely a pápai reformátusoknak úgy a magán, mint a nyilvános szabad vallásgyakorlatot megadta és ezzel a pápai isko-

ludában páváskodott a várkertben, hogy őt is diáknak nézik.

Ezeken lett volna a diáknak mit fogni, de az atillát csak még sem lehet kiporolni. Nem maradt hát más méltó ellenfél, mint a mészároslegények.

Ezeken volt is mit fogni, meg rá is szolgáltak a puhogatlanságra, mert egyedül ők voltak, akik nem akartak behódolni a diákvirtusnak, hanem ellenkezőleg, kihívólag mutogatták felgyürt karjaikon a muszkuluszokat és ezenkívül folyton üzengettek a diákoknak, hogy ekkor és ekkor, itt meg itt lesz a találkozó, jőjenek a tentanyalók, de lepedőt is hozzanak magukkal stb. Különösen kiálthatatlanok lettek a mészároslegények akkor, amikor Pápa város két legerősebb embere, Bárdossy Dani, meg Kőszegi Jancsi is az ő táborukat ékesítették.

Bárdossy Dani arról volt híres, hogy ha meghanyagították, elkapta az embernek a derekát és fejjel lefelé fordítva úgy ütötte földhöz, akárcsak Kolombus az ő hirhedt tojását.

Kőszegi Jancsit meg akkor kapta a szárnyára a hír, mikor egy világjáró cseh birkozó bajnokot a Tirol fogadó udvarán, hatalmas közönség előtt úgy földhöz teremtett, hogy mindkét lába kitörött.

Nem is volt maradása Kőszegi Jancsinak kollégáitól: hogy így a diák, úgy a tentanyaló; le kellene már valahára törni a szarvát annak a híres Vörösmarcinak (így gúnyolták egymás között Vörösmartyt), aki nyiltan hirdeti, hogy nem született még olyan mészároslegény, akitől ő megijedne.

Végre nyiltan kirukkoltak Jancsi előtt:

Jancsi komám, hallod-e — mondja egy vasárnap délután Steiner Poldi Kőszeginek — úgy hallok, hogy a diákok estére nagy murit rendeznek az Istócyban, ott lesz Vörösmarci is, szeretném már látni, hogy tulajdonkép ki is hát a legény a csárdában. Hát Bárdossy Danit miért nem hívjátok — kérdi Jancsi. Hívtuk őt is, komám, de tudod, az nem jöhet, mert ő hordja a konviktusra a húst és hát csak nem verheti be a fejét azoknak, akitől él. Szóval engem tartatok erre a szerepre legalkalmasabbnak?

Természetesen! Takán csak nem félsz?

Majd meglátjátok!

Szóval, ott leszel?

Ott!

Tehát ma este 9-kor az Istócyban!

Szervusz Jancsikám, a viszontlátásra!

Ezzel szaladt Poldi összeesdíteni a mészároslegényeket végső leszámolásra a tentásokkal, az Istócyban.

Éz volt tehát az az ifjúkori Philippi, ahol el kellett dőlni, hogy Pápa városában kié legyen a hegemonia, a diákoké, vagy a mészároslegényeké.

A sorsdöntő pillanat komolysága ott ült annak a csomó mészároslegénynek ábrázatján is, akik a fentnevezett vígadó ivójának egyik hosszú, ikszlábú asztala mellett olyan fel-tűnő szívességgel kínálják borral és szivarral a cájatermetű Kőszegi Jancsit és csak mérsékelt hangon zümmögik a diákbosszantó dalt:

„Nem ütök a jogászt agyon

Hej! de régi rozsmaringom virágom,

lának 31 évig tartó száműzetése véget ért, hogy helyet adjon egy nyugodtabb és dicsőbb korszaknak, amelyben ismét elfoglalhatta méltó helyét a protestáns iskolák történelmében. Az iskola címerében az élet jelképező „szederfa” mind szélesebben terjeszthette gyökerét a dunántúli magyar életbe és emelhetette annak kulturáját a mai magas nivóra.

A megújulás kora

A pápai reformátusok, vallásuk szabad gyakorlásának visszaállítása után, minden áldozatot meghozva vállalva dolgoztak az iskola új otthonának megteremtésén. Új élet kelt a romokból és 1785-ben már meg volt az új iskola épülete a két praepceptor lakása. Három év múlva azonban a várost végig pusztító tűzvész elhamvasztotta a kollégium épületét is, úgyhogy azt újból felépítették, amit aztán 1792-ben Márton István rektor-professzor alatt meg is nagyobbítottak, kiépítve a Zsidó uccai (most Petőfi ucca) oldalának egy részét. Megsokasodik a tanulók száma, a két professzor mellett már öt praepceptor is működik. 1797-ben már teljes főiskolájuk van a pápai reformátusoknak.

Ézideig az iskola a pápai református egyházé volt, de a fejlődéssel járó terhek arra készítették a híveket, hogy a dunántúli egyházkerületet kérje meg az iskola pártolására, aminek az készséggel eleget tett. Anyaiskolájára fogadta a pápai főiskolát, aminek következtében mindenekelőtt a pápai főiskola részesült anyagi támogatásban. Diákjai supplikátiokat, legáltiokat, iskola rektorságot kaptak és pár év múlva a többi négy egyházkerület is elismerte anya-iskolának, úgy hogy a diákok most már mindegyik egyházkerületbe járhattak supplicatióra. A folyton növekedő kiadásokkal azonban alig-alig tudott megbirkózni az iskola. A többi dunántúli városok is állandóan harcolnak az iskola áthelyezéséért, de felségdöntések akarataiból mégis ott marad. Új, meg új tanszékeket állítanak fel, az iskola

törvényeit és szabályait gyakorta átdolgozzák, hogy megadják a haladásra a lehetőséget és az ne maradjon el más Európai művelt államok intézetei megett.

Az iskolai élet a múlt században.

1798 óta az *Ekkleziiai Consistorium* által jóváhagyott törvények szerint folyt az iskolai élet. A főiskolai tanulók nagy száma és a kor zabolátlan szelleme az iskolai törvények szigorítását tették szükségessé. 170 pontból álló és mindenre kiterjedő törvény az 1850. évig terjedő felvételikönyv elején volt, amelynek meg-

A pápai református főgimnázium.

tartására minden diák aláírásával kötelezte magát. Különösen a bentlakó diákokra vonatkozott sok paragrafus. Ezeknek ruházkodása is meg volt szabva akképen, hogy

„annak színe fekete, vagy sötétkék legyen s vagy hosszú fekete dolmány, vagy reverenda; a nyakravaló fehér gyolcs, a kalap háromszögletes ne pöngse, a csizma pedig ne magas sarkú legyen. Tilos volt a ruhákon a „törvénytelen” zsinorozás, az

*Mert kiugrik az ablakon
Hej! de régi rozsmaringom virágom!*

Mire a diákok sokkal vigabban viszonzozák:

*„Sírhat az az édes anya,
Kinek mészáros a fia,
Mert nem tudja mely órába'
Kerül a bika szarvára.”*

Csak a két vezér nem énekelt.

Vörösmarty éppen azon gondolkozott: miképp alkalmazza a szűk helyiségben kedvenc módszerét, mely abban állott, hogy az ellenfelét csipőn ragadva, feje felett átdobja.

Olyaténkép hajigálta már képzeletben a mészároslegényeket, mint takarodáskor a buzakévéket. Igen ám, de sem a sőtésnek, sem a falnak nem dobhatja őket, mert akkor vagy a fejük törik be, vagy a nyakuk ki, ami meg már kicsit sok lenne a jóból.

Ekkor üti meg fülét a óta vége: „Mert kiugrik az ablakon”.

Heuréka! — kiáltott fel magában. Persze, hogy kiugrik az ablakon, de most az egyszer nem a diák. Ekkor látja meg, hogy Kőszegi Jancsi kilép az ivó ajtaján.

No ez is kapóra jött, gondolja, legalább elintézzük ketten.

Tudta — ugyanis —, hogy a csata sorsa attól függ: kettejük közül melyik az erősebb.

Kis vártatva kiment Jancsi után.

Épp az ajtóban találkoztak,

Megfogta Jancsinak a két karját. Azt mondja neki: Mit akarsz Jancsi?

— Erigy az utamból diák, mert fölszipantlak — mondja az óriástermetű Kőszegi.

Ekkor Vörösmarty — mint a macska az ember combjába — szép lassan, de biztosan, folyton erősödő nyomással kezdte ujjait beleeregetni a mészáros izmaiba.

Jancsi hiába próbált szabadulni, úgy fogta, mint a macska az egeret.

Mikor már a mennyezetig ugrált kinjában, akkor kérde meg: hogy ugyan nem az ördög táncoltatja-e őt, ennek a kis fekete diáknak a képében?

Mikor meghallotta Vörösmarty nevét, azt mondja neki: „Éressz el Miska! Beszéljünk okosan! Már rég hallottam híradet — folytatta valamivel nyugodtabban, miután Vörösmarty elengedte. Hanem mondd csak komám: nem a kőveskálai Vörösmartyak ivadéka vagy te?

— Nem csalódom Jancsi — biz én ott születtem.

— Éreztem, komám, a fogásodról, mert ilyen markos gyerekek csak a Balaton köves partján teremnek, hol az illatos muskotályfürt érik.

— Hát tudd meg, hogy én meg kővágóórsi termés vagyok, ennél fogva nekünk nem egymáson kell kipróbálnunk a virtust, hanem másan.

— No, nem is akarlak én téged bántani — mondja Vörösmarty —, hanem, úgy tudom, hogy téged felbéreltek ellenünk.

Csak leesett e szóra a nagy, mohamedember feje a

ingek fodrai és kézelői hiába való intés után a szolgálk által lemetszendők voltak.“

Általában tilos volt a divatozás, a hajporozás, a nagy bajusz viselése és a homlokon nyírott haj... „mert az ilyen viselkedés a jóltevőket az iskolától elidegeníti“. Nyáron 4 télen 5 órakor kellett felkelni „minthogy a korán való felkelés az életben sokképen hasznos és szükséges.“

„Büntetések nemei: a dorgálás, bezárás, a consistorium elé idézés, legatiktólí megfosztás, kizárás stb. voltak. Lopásnak a büntetése, ha az érték egy frton alól volt 3 éj és 3 napi két porció kenyéreni elzárás, ha 1 frtnál nagyobb volt az érték, a bűnös az egész diákság előtt megvesszőztetett. Ismétlődés esetén kizárattott. Magyar nyelven való társalgás csak vasárnap volt szabad. A kártyázás teljesen tiltva volt. A sakk és ostábla meg volt engedve, de nem pénzben. Koreσμα, tánc és bálházak látogatása szintén tilos volt, mint „a predikálni szokott ifjakhoz nem méllő mulatság.“ A fuvola, citera és gitár engedélyezett hangszerek, de a hegedű, mint cigányhoz illő muzsika tilos volt.

Érdekes a bentlakó tanuló ifjúságnak 1803-ban megindított mozgalma a hegedülést tiltó rendeletek ellen. Indokolt kérelemmel járultak a Cosistorium elé kifejtven benne, hogy

„...azok a Muzsikák, melyek szabadosok, rész szerént ártalmasok, rész szerént drágák, ugyanis mi lehet ártalmasabb a legerősebb Ember egészsége elromlására, mint a Flauta, amelynek példái majd mindnyáján vagyunk, a Hárfa, Clavir s más e féle drága Muzsikák pedig nem illy szegény kis Társaságnak mulatságára valók, mint a miénk... különben is a hegedülés minden más Collegiumokban, Patakonn, Debrecenbenn sőt még a Klastromokban is minden ellenvetés nélkül gyakoroltatik... Arra nézve is szükséges edgy olly Muzsikának, mint a

mellére, ahonnét nagy, nehéz sóhajként nyögött fel a szó: Igazad van pajtás, majd nem az lettem, komisz bérenc, áruló. Mert látod, én is pápai diák voltam valamikor, de korán megszoktam a cigarettát, meg a bort s azután már... tanulni nem tudtam, idejuttotam.

— Hanem most újjá akarok születni.

— Ehhez azonban keresztelés is kell.

Hát most csak hagyjatok mindent rám.

— Meg akarok fizetni azoknak, akik engem árulónak néztek.

— Most gyerünk be, mert Poldiék már várnak.

— Jól van, Jancsi — mondá Vörösmarty —, de tudd meg, hogy én leszek a keresztapád, ha a diákokat bántod.

Mikor beléptek, Jancsi leütölte a lámpát, azzal úgy vágta nyakon Poldit, hogy az három másikat is elütött estében, mire olyan parázs verekedés támadt, hogy másnap az öreg Steiner Pali bácsi alig győzte beraggatni a sok bevert mézárósféjet.

— Ugy kell gazemberek — szidta őket —, minek hagyatátok magatokat.

Hiába panaszkodtak azok, hogy elég szaporán használták őket is botjaikat, de az volt a baj, hogy a sötétben egymást ütötték.

— Hát a diákok hol voltak — kérdi Steiner bácsi.

— Egy fekete kis ördög maradt csak bent néhányadmagával, ahhoz meg nem lehetett hozzáférni — panaszkodott Poldi —, mert az elkapta az ember derekát s azután

Hegedű, tudása mivel közönséges vád, hogy Eneklésbeli Mesterségben edgyátolljábann gyengék vagyunk, azt pedig tsupán tsak a Hegedülés Tselekedheti meg, hogy a bennünk már ellankadt Eneklésbeli snavitás felébresztődjön. A felséges királyi parancsolat által is el vagyunk zárva minden Emberi életet vidámító mulatságoktól és így mi életünk virágja, tsupann a Lélek gyötrésébenn nem pedig a módjával való Elmét vidámító örömkben meggy el“.

Az egyháztanács a kérvényt áttette a tanári karhoz, amelynek véleménye nem kevésbé érdekes és élénk tükrét adja a tanári kar erkölcsi nézeteinek. A hosszú részletes véleményben többek között kifejtik, hogy

„az Instantianak Merituma az volna, hogy az elkiltott Kávé és Bálházak helyett a Felséges Rendelés Tzéljának ellenére, a Collégiumot engednénk illetén helyekké tétettni: Mindazonáltal a tsak magában véve is a dolgot a Hegedülés az Instansoknak e következő okokra nézve meg nem engedletik, mivel a hegedülés mint lármás Muzsika a törvény által van tiltva, ... a Hegedülés minden okos Tzél nélkül való Muzsika, a mit Deákjaink az iskolai Arnyékidőn túl semmi tisztességes állapotban, kivált predikatori s Mesteri Hivatalban, a minek Seminaria a Collegium, botránkozás nélkül nem gyakorolhatnak... sőt még ami több a szabad órákon való Hegedülés bizonyosan az Ifjúságot az anynyira szükséges Sétálásbeli Recreatiótól is elvonná, amivel, a különben megszorított Levegő miatt még több több betegsége adodna alkalmatosság. Ha pedig ezen Hegedülésbeli Szabadság még a Classistákra is kiterjedne, akiket különben is ezen mi borházokkal s Tsapszékkel bővös Városunkban nagy munkával, s a legszemesebb figyelmetességgel

ügy röpitette ki a feje felett az ablakon, mint aratáskor a buzakévet az asztagra.

— Hogy van, hogy egyiteknek sem törött ki a nyaka?

— Mert egy csapat diák ölelő karja várt bennünket az ablak alatt.

— No lássátok, hát mégis csak jó a diák, talán szépen le is fektettek benneteket?

— Le ám — mondá Poldi —, de előbb megizlették velünk a szagosmeggyfa diákbotot.

* *

Köszegi Jancsi keresztelője után a Graf-kávéházban tartották a diákok a paszitát, melyből — természetesen — az újszülött Jancsi sem hiányozhatott.

Borozás közben azt kérdezi Sz. Zoltántól: Hogy van az, komám, hogy ti a sötétben is tudtátok kit kell ütni?

— Egyszerű dolog ez, testvér — mondá Zoltán —, t. i. a lámpa leütése után Vörösmarty kiadta a jelszót, hogy azt kell ütni, akinek faggyúszaga van.

— Na a keserves ákbábelonját a huncut tentanyalóinak, azért kaptam hát a sötétben én is egy olyan nyaklevest, hogy a bal orcám most is beillik egy jól kelesztett soroksári cipónak.

— No de az a fő, hogy nem esett sérelem a diákvirtuson, úgy-e Miska komám?

Szabó Pál.

is alig lehet az Erkölttség közepszerű Határában megtar'óztatni, már akkor az egész iskolai Ifjuság Erköltsei megvesztegetésére nyitnánk önként ajtót, — ami még a Szülék meghallgatásával sem szabad tselekednünk... Továbbá ezen csak magában is lár-más Muzsika a Collégium fekvése miatt soha a jövő-menő embereknek, kivá! a Romano Catholicus atyafiaknak tetemes megbotránkozások nélkül meg sem eshe'ne, akikben ezen tsapszéki distractio mindannyiszor megutálás! szerezne azok iránt, a kik különben is kevés Polgári betsületre tarthatnak számot... Végezetül a Hegedülés a Choralis és Theatralis éneklést segíti ugyan; de a Reformatusok harmoniajával semmi köze nincs..."

A kinllakók nem lévén minden dologban ellenőrizhetők, a magyar nyelv használatától, hegedülés, dohányzás és láncól eltiltva nem voltak.

Ezekben a szabályokban találkozunk a diákság újabb tisztségeivel a „*provisorokkal*“, kik a konvictus gondnok féleli voltak, továbbá a „*vigillekkel*“, akik az éjjeli őrséget tartották egy-egy szolgálóakkal és reggel 3 óráig őrködtek, ekkor felköltötte az ébresztő diákok, az excitátort.

A XIX. század első felének országos eseményei sem multak el nyomtalanul a Collegium felett. Az 1809. évben a Beauharnais Jenő francia serege előtt hátráló János főherceg Pápán állapotott meg és az őt utolérő francia hadakkal itt ütközött meg a város északi részén. A harc a franciák győzelmével végződött, minek következtében Beauharnais hadainak 2 órai szabad zsákmányolást engedett.

Márton professzor kérelmére a Collégiumba benyomuló katonaság a könyvtárt megkímélte ugyan, de más vagyonából teljesen kifosztotta az iskolát, a háborus állapot természetesen a tanítás menetét is megakasztotta.

1831-ben sem kezdhették meg a tanítást az iskolában, mert akkor még a háborumál is szörnyűbb rém pusztította hazánkat, a *cholera*. Ez oly rettenetes pusztítást vitt végbe, hogy hosszú ideig rettegtek tőle. Ennek esett áldozatul a Collegium 41 éven át volt legkiválóbb professora, Mándi Márton István. Szakadatlan munkásság, nagy tudása irányították minden lépését. Hitstudomány, nyelvészet, bölcsészet és neveléstan körébe vágó munkáit még sok ideig tanulta az utána jövő nemzedék.

A kollégium a szabadságharc alatt

Az 1848/49. évek eseményei sem vonultak el nyomtalanul az iskola és a tanulóiifjuság felett, sőt az ifjúságnak a szabadságharcban való tevékeny részvéte az iskola történetének egyik legszebb lapját képezi.

Az iskolatanács jegyzőkönyve az 1848-iki eseményekkel szemben még úgy szól, hogy „...*kivivalván képviselőink által az akkorig még kellő mértékben nem élvezett szabadság ügye, nehogy e magasztos kincs sokaknál féltelenséggé fajuljon, önként vállalkozó tanítványainkból társaik békés viseletére ügyelő őrség alakíttassék.*“ De az ifjuság elhatározta, hogy Győrfy Endre vezetése alatt, mint külön csapat fog harcolni a haza kárára fegyvert fogott nemzetiségek ellen. Az ifjuság magatartása és a Pestről érkezett hírek hatása alatt a tanári kar megfontolás tárgyává teszi, hogy az ifjuságot nem lenne-e jobb hazakeresztelni?

Tarcsy Lajos inti őket a hazamenésre, de azok elhatározzák, hogy Pestre mennek az I. honvéd gyalogezredbe, hogy onnan állhassanak ki a harcmezőre és elhatározták, hogy volt történettanárukhöz, a híres-

neves *Bocsor Istvánhoz*, a negyvennyolcas országgyűlés enyingi követéhez, mennek hálájuk és tiszteletük jeléül bucsuzni. Zeneszóval vonultak ablakai elé, aki a Jankó Kálmán által hozzá intézet lelkes szavakra még lelkesítőbben válaszolt. Többek között ezt mondva nekik: „*Önök a hazáért harcolni indulnak, s ha önök nem azt tennék, amit tesznek, mint kárba veszett munkál, széltépném irataimal s darabokra lörve kalhed-rám, mint lanári működéseim hitvány emléké! elhamvasztanám.*“

Pesten az első honvéd gyalogezred már megtelt és így a pápai diákok a II. ezredbe kerültek és a rácok ellen küldettek.

Ezek után esend borult a pápai iskolára. 1849. januárja óta csaknem állandóan a császári hadsereg tartózkodott Pápán, majd Budavár visszavétele után Kmetty tábornok hada, mintegy 5000 ember, köztük a

A református nőnevelő intézet.

pápai diákok. A pápaiak nagy lelkesedéssel fogadták a honvédeket, akiknek ajkáról felhangzik a ma is ismert nótá, hogy:

„*Söprik a pápai utcát,*

Masiroznak a katonák...“

Másnap már a csornai csatából hozták őket vissza jó-részt sebesülten.

Nemsokára azután a nemzet ege beborult és a boru sötét árnyéka Pápára is ráfeküdt. A gyászos Bachkorszak elveszi nyilvánossági jogát az iskolának és a tanulók Sopronba és Győrbe járnak a Thun-rendszer által behozott érettségi vizsgálatokra. Felszabadulva a Thun-rendszer alól, jogakadémia és tanítóképzede alapításával tesznek kísérletet. 1861-től 1884-ig jogakadémia, 1876-tól 1890-ig tanítóképző is fentállott, de anyagi erők hiányában ezek megszűnnek és a főiskolának csak azon alkatrészei maradnak meg, amelyek ma is megvannak — a *gimnázium* és a *theologia*.

Az új pápai iskola

A mai főiskolai épületet 1895-ben építették fel és 1902-ben bővítették ki a Jókai-utcai számmal s a külön köztartási épülettel. Azóta itt folyik a modern, ma már minden tanulmányi igényt kielégítő iskolában a tanítás. Átesve a világháború és a forradalom utáni zavaros időkön, ismét nagy csapás érte az iskolát: tőkéi, alapítványai elértéktelenedtek és az iskola fentartása újból a legnehezebb feladatok elé állította a fentartó egyházkerületet. Napjainkban óriási erőre és áldozatkészségre van szükség, hogy az iskola fennmaradása és virágzása meg ne szűnjön és folytathassa hivatását az eljövendő századokon keresztül, mint a homlokzatán ékeskedő felírat hirdeti: *Istennek, Hazának és Tudománynak!!!*

Petőfi és Jókai a pápai kollégiumban

A pápai református kollégium 400 éves jubileumát két nagy magyar géniusz emléke aranyozza be. A kollégium két egykori tanítványának, Petőfinak és Jókainak halhatatlan szelleme fényeskedik ama bizonyságok sorában, amelyek ennek a nagymultu és nagyjövőjű intézménynek nemesak kálvinista, hanem egyetemes magyar szempontból való hivatottságát dicsérik. Petőfi Sándor és Jókai Mór pápai diák volt, kell-e nagyobb dicséret Pápának, amely otthont adott a két halhatatlannak, kell-e nagyobb dicséret a kollégiumnak, amely tudós professzorainak hőlességével és évszázados tradíciójának irányításával hozzájárult ahhoz, hogy Petőfi és Jókai szelleme világraszóló magosságokba bontakozzék ki? Maga a tény több mint dicséret. Gyönyörű bizonyágtétel ez s a jubileumon legszébb koszoru, Petőfi és Jókai nimbusza: a pápai református kollégium dicsősége.

Petőfi mint pápai diák.

A legnagyobb magyar költő életrajzírói kivétel nélkül nagy súlyt helyeznek azokra az évekre, amelyeket Petőfi Sándor Pápán töltött. Valamennyien egyhanguan megállapítják azt, hogy ezek az évek döntő kihatással voltak az ifjú Petőfi fejlődésére és nagymértékben hozzájárultak az ő poétai lángelméjének kialakulásához. De bizonyítja ezt maga Petőfi is, aki tulajdonképpen Pápán szólalt meg először, mint igazi költő. Már Pápa előtt is írt verseket, ezek azonban csak afféle zsenge kísérletek voltak, amilyenek más nyugtalan, eszes, érzelmes kedélyű diágyerektől is kitelhetnek. De az a tizenhat vers, amelyet Petőfi pápai diákkorában írt, már egytől-egyik magában rejti a költőnek igazában csak később kibontakozott zsenijét, sőt: ezekben a verseiben már határozott egyéniség nyilatkozott meg, olyannyira, hogy az egyik, a „Borozó” című, fölkelte az akkori idők vezető kritikusanak, Bajza Józsefnek is a figyelmét, aki az Athenaeumban meg is jelentette azt. Ez volt az első verse Petőfinak, amely nyomtatásban megjelent. A másik, egészen egyéni hangú pápai Petőfi-vers a „Mi haszna, hogy a csoroszlya” kezdetű kis népdal, amely azért nevezetes, mert ebben Petőfi már mint pápai diák megtalálta azt az igazi egyszerű s igen könnyűnek látszó, de műköltők részére igen nehéz módot, melyen később annyi gyönyörű népdallal gazdagította nemesak a magyar irodalmat, hanem magát a magyar népet is.

A „Felköszöntés” című fordulat szintén Pápán írta Petőfi. Egyénisége ebben már a maga legjellemzőbb, senki máséhoz nem illő, merész eredeti hangján tör ki.

„Éljen a szív biztató vezére
A varázsdall pengető remény;
Éljen a menny, a pokol és minden,
Minden éljen.. óh, csak vesszek én!”

És ezt a grandiózus örökbeesű remekét Petőfi Pápán írta 1842-ben. Gyönyörű bizonyosság arra, hogy Petőfi már Pápán lett azzá az igazi Petőfivé, aki nagy, halhatatlan és annyira egyénien eredeti, hogy senki máséhoz nem hasonlít, s akihez ha más költő hasonlítani akar, legfeljebb karrikatúrája lesz neki.

Megkapóan kedves vonzó ellenképe ennek a nagy pápai versnek az egy évvel később, 1843-ban ugyancsak Pápán kelt „Barátainhoz” című. Ez viszont Petőfi egyéniségét nemes jókedvének gyönyörű nagyogásában tükrözi éppoly hiszen, mint az előbbi szózatos elkeseredésében.

giai akadémiai igazgatót őrzi a gimnáziumi önképzőkör, vagy ahogy akkor hívták: *képzőtársulat* évkönyvét. Petőfi az 1841/42. iskolai évben szerepel az évkönyvben a „Tünő-

A kollégium muzeumában dr. Pongrácz József *theológus* című verssel. „*Irtá: Petrovics Sándor, elsőéves diák.*” A nevezetes néven azonban energikus vonás szalad keresztül s föléje álnév került: *Homonnai*.

Ennek az a magyarázata, hogy Petőfi később, amikor már neves költő volt, meglagadta a pápai ifjúkori verseit. Az érdemkönyvben lévő költeményei alól mindenütt kihuzatta a nevével s vagy Homonnai vagy pedig A. B. jelzés került helyébe. A kollégium az 1845-ben kiadott *Tavaszi* című zsebkönyvébe is felvett néhány Petőfi-verset s a Pesten élő költő erre kissé gúnyos hangú cikkben felelt a Pesti Divatlap hasábjain, azt üzentte Pápára, hogy ha rossz Petőfi-versek után kíváncsiak, miért nem írtak neki, tudott volna még rosszabbakat is írni, mint ifjúkori zöngeményei.

Petőfi, akit Jókaiival együtt választottak meg az ifjusági képzőtársaság bírálójaivá, mint poéta, beszélyi, bíráló és szavaló vett részt az önképzőmunkában. A bírálók általában nem valami keztyűs kézzel bántak az eléjük került versekkel, beszélyekkel. Olvassuk Stettner Zádor György bírálatát is, amely Petőfi verseiről szól:

„Vándordalok: furesák, irányival nem egészen tisztában levő kebel érzeményei, de — érnek valamit.”

A Szín és való is itt van az érdemkönyvben, mint jutalmazott ballada, és a 174. oldalon találkozunk a *Tolvaj huszár* című verssel, amely azért nevezetes, mert ez alatt szerepel először Petőfi és nem Petrovics Sándor, azonban később a Petőfi név helyébe itt is a Homonnai álnév került.

Az egyik pályázaton Acs Károly vitte el a pálmát „*Levélgyel keszervek*” című versével Petőfivel szemben, aki csak a második díjat nyerte; Pedig akkor már bontakozott ki az a tehetség, amely néhány évvel később oly csodálatos remekműveket alkotott.

Nem érdektelen a harcok, gúnyos Petőfit is megismerni székfoglaló beszédéből, amelyet akkor kellett tartania, amikor bírálónak választották. A hetedik gimnázista ezekkel a szavakkal vette át tisztét:

„Új bíráló lag megnyitó beszéddel lépjen a pályára, ez a 1. Társaság rendelete. Jól van tehát! Szólok én is egyet, kettőt; de csak röviden. Vannak rá okaim. „Okaid?” fogja a rágalom morogni gúnymosollyal ajkán, „értjük! mert hosszan nem tudsz szólni”. Igen tisztelt rágalom néni! A dologban lehet ugyan némi igazság, s én már szerénységből sem fogom magamat ez ellen védeni; de mindenesetre reménylem, leszel kegyes okaimat meghallgatni. Röviden szólok, miszerint én az alkalmi beszédet, hogy őszintén szóljak, szívből gyűlölöm..”

Hogy miért gyűlöli, — mondja ezután — nem tudja, de gyanítja. Mikor megszületett, a „koszorus muzsafia, a rektor” alkalmi beszédet tartott és ez elég volt neki arra, hogy örökre megunja az alkalmi beszédeket.

Ma Petőfi Sándor-utának hívják azt az utcát, ahol Petőfi, a pápai diák lakott. És ma a 11. számot viseli az a régi, földszintes, sárga ház, amelynek falán a büszke tábla:

„Itt lakott Petőfi Sándor
1841 októberétől 1842 augusztusáig.”

A kapun belül kis udvar, amelyet virágok díszítenek. Az egyik, utcára nyíló, egyablakos, keskeny szoba Petőfi egykori otthona. Ma Freud Ferenc nyugalmazott városi főszámvévo lakik a házban, amelyet sűrűn felkeresnek Pápa vendégei. A kis ház szomszédságában volt az ó-kollégium, amely az Adásztevelről való visszatelepülés óta volt a főiskola hajléka 1857-ig, amikor is mai impozáns otthonába került. Most a régi kollégiumban az internátus székel,

Se szeri, se száma az emlékeknek, amelyek Petőfi pápai diákoskodásáról tanuskodnak. És minden jel arra mutat, hogy Petőfi pápai évei kitörölhetetlen nyomokat hagytak a költő lelkében és költészetében is felismerhetők. Kozma Sándor — maga is pápai diák és költő — írja: „Én Petőfi pápai diákoskodását nemcsak érdekesnek, hanem egész költői pályájára nézve döntő fontosságúnak is tartom. Mert ő Pápát nem bolyongó ösztönének készítésére kereste fel. Nem szeszélyből, nem találomra, nem azért jött ide, hogy innen hamarosan megint tovább álljon. Ő tudta atyafiától, Orlai-Petriestől, hogy itt komoly műzsateplom várja a tudásszomjas ifjú lelkeket. Szerencsétlen katonai próbálkozásától megviselten, az a nemesebb öntudatra ébredése hozta őt ide, hogy ő csak tanult emberként találhatja meg méltó helyét magasabbrendű hivatását e világban. E tudatosság alatt, egyelőre csak homályos sejtelmül, ott lappanghatott már a költői beeszágy is. Mert ő természeténél fogva nemcsak vándormadár volt, hanem dalosmadár is — és Pápát sejtette annak az ágnak, melyen végre megpihenhet, hogy majdan kedvére meg is szólalhasson.“

Az ókollégium, a mai Petőfi utcában. Mellette az emléktáblával jelölt Petőfi-ház.

„Igen! — folytatja később. — Itt Pápán bontotta ki szárnyait Petőfi. Innen ragadták azok mindig fel, fel, mindig feljebb, az eget felé.“

Petőfi születésének századik évfordulóján írta Kozma Sándor ezeket a sorokat, amelyek a kollégium negyyszázéves jubileumán is elhangozhatnak. A kollégium büszke lehet egykori növendékére, akinek halhatatlan költészete örök időkig fogja diósérni Pápa szellemét.

Jókai Pápan.

A pápai színház előtti térségen két szobornak adott helyet a jubileumi kegyelet. Az egyik Petőfit ábrázolja, a másik Jókait. A legnagyobb magyar költő és a legnagyobb magyar mesemondó mint két kőbe faragott pápai diák hirdeti a nemes hagyományt, a kollégium multjának hozzájuk tapadó palinás emlékeit. A régi kollégium kapuja felett márványtábla fehérlik: tizenhat pápai diák — s a legnagyobbak közt — Jókai és Petőfi neve.

Azt az utcát, amelynek 13-as számú házában kilencven évvel ezelőtt Jókai Mór lakott s amely ma már az ő nevét viseli, valamikor alsóvárosi hosszú utcának hívták. Az udvaron oleánderfák rózsaszín virágja pompázik, vadszőlő zöldellik a fehér falon, fényképészműterem van és bérautó vállalat s a kapun tábla, egyszerű irással:

E házban egy bútorozott szoba elsejére kiadó.

Talán éppen Jókai egykori szobája? Az a szoba, amelyben az oly nagyra hivatott pápai diák első zsenigéit írta...

Széky Béla akkori tanárnak egy somogyi lelkész-lak padlásán megtalált feljegyzése szerint „1841 október 24-én nemes Klára Sándor úr jelentette magát, hogy két vagy három klasszistát fogadna kosztosnak.“ Amikor Jókai pápára jött, bizonyára sógora, Vály Ferenc komáromi kollégiumi igazgató beajánlotta őt az itteni tanári karnak, hogy gondjuk legyen az új diákra. Így került, amint Jókai írja, a lombos hajú, sima állú ifjonek, aki még csak rekruta volt, a Klára Sándor uramhoz. A főiskola anyakönyvében 562. szám alatt írta be sajátkezűleg a nevét.

Jókai úgy élt, mint sok más pápai diák azelőtt és azóta is. Elvégezte igen komolyan és szorgalommal a tanulmányait. Bizonyítványa mindkét félévben mindenképpen kitűnő. Hárman laktak egy szobában: Kerkápoly Károly, Pap Dénes és Jókai. Jókai nagy olvasottságu volt már ekkor is. Komáromban sógora tanította németre, angolra, franciára; pápai olvasmányai közül Dickenst emlegeti, akinek a Pickwick-klub-ját Pap Dénes könyvtárából olvasta.

Móric magabavonuló fiatalember volt, nem igen járt társaságba; olvasmányai, a festészet művelése és iskolai teendői egészen elfoglalták minden idejét. Egészségi állapotáról maga mondja, hogy tele volt hypochondriával. „örökös szúrást éreztem a mellemben, azt hittem, hogy tüdővészben vagyok, lopva, a Tapolea partján, a keseredés csuesor gyökereit szedegtettem, azokat rágiéállam, tudva azt Diószegitől, hogy az a mellemnek használ.“

Különösen nagybecsűek az Ifjusági Képzőtársaság jegyzőkönyveiben található adatok. A diák működött mint versíró, mint beszélyíró, szavalt is, azonfelül bírált. Versei közül a Coloss című érdemkönyvbe méltónak találták, az Ősi kard és Agg lantos címűek visszaadattak szerzőnek kiigazítás végett. Ezek elvesztek. Fennmaradt az érdemkönyvbe írásra méltónak talált Mi az? című verse, amelyet Jókai sajátkezűleg írt be az érdemkönyvbe s amelyben Lengyelország bukását foglalta rímekbe.

*Szólj, mi dal ez? Ennyi zaj közepett,
Ennyi búváhang s vad moraj felett?
Felesapongva égre hal zenéje...*

A költő szirénhangokra gondol, vagy a Memnon szobrát véli hallani:

*Nem, ah e dal bús és nagyszerű dal,
Mely szívet fojt és kebelbe hat,
Mely keserve annak, aki hallja
S aki zengi, szíve megszakad.*

„Hattyudal ez“, folytatja tovább, „melynek lelket elfogó síralmihaldokolva szerte lengenek.“

*Oh haláldal ez; sírhalmi ének,
Egy enyésző nép hattyudala,
Egy hazának végfeljajdulása,
Egy letűnő nép esthajnala.*

A szavalással három ízben próbálkozott. A XV. gyűlésen Vörösmarty Az éjjeli ház c. költeményét szavaltta, a jegyzőkönyvi feljegyzés szerint „alacsony hangja miatt érthetetlen volt az előadás.“ A XXVI. gyűlésen A száműzöttet szavaltta Vörösmartytól. „Szaválásában haladás tapasztaltatott.“ A XXXIX. ülésen

Antonius beszédét szavalja Julius Caesarból. Az eredményről hallgat a jegyzőkönyv.

Mint bírálót a XXXV. ülésen Gál Péterrel és Petőfivel, akkor még Petrovics Sándorral — együtt választották meg. Összesen két munkát bíralt: Sárközy Titusz Zörgő malom c. fordítását, a jegyzőkönyv szerint „*lőbb szabad s rosszul hangzó kitételeket jegyzelt meg, egyébiránt a fordító szorgalma dicsérettel ösmertelett el.*“ Bírálta Petőfi Sándornak is egyik munkáját, de nem jegyezték fel, hogy melyiket és mit mondott róla.

Mint *festő*, nagy sikert aratott azzal a képével, amelyet Tóth Ferenc, akkori pápai lelkész-püspökről festett s amely könyvben is megjelent.

A legnagyobb sikert azonban a *próza* terén érte el. A XVIII. ülés szerint rendes munkának novellát adott b, amelyet bírálatra Jókai Lajosnak adtak ki, ő azonban „*tanítói foglalkozása miatt megbírálásra nem érkezhettvén*“, újra kiadták bírálatra és pedig Bárány Gusztávnak. A bírálal szerint „*a mű érdemkönyvbe fog iratni, némely bő leírásokat elmellőzvé, úgyszintén kijavítván néhány megjegyzelt kifejezést.*“ A „*beszélyke*“ megatlálható az érdemkönyvben, de nem Jókai saját írásában. Dr. Pongrácz József a Petőfi-jubileum alkalmából a Képzőtársaság levéltárában megtalálta Jókai eredeti kéziratát is.

A református püspöki palota.

Íme egy részlet a „*beszélykéből*“, csupa nagyítás az ifjú diák minden sora:

*Gyöngyörű az éjszaka, Nem ill a porban, ill
sötét az, és kiellen, Fenn, fenn, hova a ködök
nem szállnak, hova csak a szentek könyör-
gése hal fel, ragyognak a fénymiriádok, mint
gyöngyök a sötét tó fenekén.*

Az évvégi pályázatokon „*Tűz és víz*“ című beszé-lyével vett részt, amellyel csak a második díjat nyerte el: egy aranyat. Az első díj nyertese Petrich Soma volt, akinek pályamunkáját maga Jókai is elismerte, hogy jobb volt, mint az övé. De azért az aranyat, amely az első irodalmi sikert jelentette a számára, „*élete végéig ereklyéi közt talargatta.*“ Maga írja később Fenyvessy Ferenchez címzett levelében a pápaiaknak, hogy Világos után volt életében olyan nap, amikor Kossuth hau-kói voltak csak, amiket már senkisé fogadott el és ő éhezett; az arany nála volt, de „*azt nem adtam volna oda, ha éhen halok is.*“

Az az arany, amely Jókait további munkálko-dásra buzdította, szimbólum, amely Pápa hivatását je-lenti. Szimbólum ez, amely a négyszázéves jubileum perspektívájában ékesszólóan bizonyítja, hogy a pápai református kollégiumban a tehetségeknek minden idő-ben jó talaja volt. Tudás, tisztesség és igazságosság

választóvizéből minden időben kitermelődött az arany, amelynek fénye — az ifjú Jókai megbecsülésén keresz-tül — a pápai református kollégium legszebb hagyomá-nyaként s a jelen és jövő legszebb ígéreteként ragyogja be a jubileumot.

Tizenhat pápai diák.

A mai pápai fiuinternátus az úgynevezett „ó-kollé-giumban“ van. Ebből az ó-kollégiumból igen sok híres ember került ki, de a homlokzatán levő emléktábla csak tizenhat régi pápai diák nevét hirdeti, mint az „ó-kollégium“ kiváló büszkeségeit. Erről a tizenhat nagy emberről ne feledkezzünk meg most sem, amikor a főiskola fennállásának négyszázéves ünnepét üli. Né-zünk, kik is voltak ezek?

Fábián Gábor (1795—1877) író és műfordító, volt aradi képviselő. Ő fordította le először a teljes Ossiant. Fordított még perzsa, arab, svéd költőket. A Kisfaludy társaság tagja volt.

Zádor György (1799—1866) író és jogtudós, a pápai jogakadémia tanára, a Kisfaludy társaság alapító- és az Akadémia rendes tagja volt.

Zsoldos Ignác (1803—1885) nygtudásu jogász, az Akadémia rendes tagja, a Kuria elnöke.

László József (1812—1899) lelkész, főiskolai gond-nok, kir. tanácsos. Nagy vagyonát jótékony célokra hagyta. A Nőnevelő intézet neki köszönheti létét.

Tarcsy Lajos (1807—1881) tanár, bölcész. Mándi Márton István utóda a főiskolán. A fizikai tudományok terén is szaktekintély.

Bocsor István (1807—1885) a pápai főiskolán a történet tanára, a főiskolai ifjuság kedveltje. Negyven-nyolcban Enying képviselője.

Váli Ferenc (1810—1882) a pápai főiskolának fá-radhatatlan tanára.

Kerkápolj Károly (1824—1891) ügyvéd, főiskolai tanár, majd országgyűlési képviselő és miniszter, végül a budapesti egyetemen tanár. Deák Ferenc meghitt embere.

leveldi Kozma Sándor (1825—1897) ügyvéd, ország-gyűlési képviselő. 1872-ben állami főügyész lett, mint ilyen, nagy tudását és igazságszeretetét bele vitte az új intézménybe. Atyja volt Kozma Andornak, a kiváló költőnek.

Ballagi Mór (1815—1891) nyelvtudós, teológiai tanár, a Tudományos Akadémia tagja, a szabadság-harcban honvédkapitány.

Petőfi Sándor (1823—1849), aki Pápán kezdte hon-togatni szárnyait és onnan indult diadalmas útjára, hogy halhatatlanná legyen.

Jókai Mór (1827—1897) a legnagyobb magyar me-semondó. Pápán kötött barátságot Petőfivel.

Pap Gábor (1827—1895) szépiró, a dunántuli egy-házkerület püspöke.

Thaly Kálmán (1839—1909) tanár, történettudós és politikus, a kuruc kor lelkes kutatója.

Eötvös Károly (1842—1916) ügyvéd és író és híres ellenzéki képviselő.

Antal Gábor (1843—1914) lelkész, a dunántuli egy-házkerület püspöke és a pápai főiskola lelkes páriflo-gója.

Tizenhat név abból a sok ezer pápai diákból, akik mindmegamnyi lelkes katonái lettek a kollégium szel-lemének és apostolai a hazaszeretetnek, hitnek és a tu-dásnak.

A pápai reformatus Kollégium Diákszövetségéről

Irta: FARAGÓ JANOS ny. főigazgató, a Szövetség alelnöke.

Alig működött még egy-két Diákszövetség az országban, amikor e sorok írója, mint a pápai ref. gimnázium akkori igazgatója, 1907-ben fölvetetele egy diákszövetség alakításának a szükséges voltát, amelynek zászlója alá a pápai reformatus gimnázium növendékei sorakoztak volna. Azóta majdnem valamennyi érlettségi találkozáson fölvetették ezt az eszmét.

A világháború s az azt követő szomorú események nem voltak kedvezők ilyenmő alakításra, a megélhetlésért való küzdés is elég gondot adott egyeseknek s intézeteknek. Dr. Antal Géza püspök úr, amint átvette az egyházkerület ügyeinek a vezetését, mindjárt nagy érdeklődést mutatott az ügy iránt. Abban a hitben, hogy legjobb, ha Budapestről indul ki a dolog, ahol Pápa után most is a legtöbb volt pápai diák él, föl-kérte dr. Borsos Endre és dr. Lázár Andor urakat, hogy álljanak a mozgalom élére s alakítsák meg a volt pápai diákok szövetségét. Egyidejűleg föl hívta Faragó János igazgatót, hogy az általa addig gyűjtött adatokat bocsássa nevezett urak rendelkezésére.

1928. szeptember 26-án ünnepelte dr. Antal Géza püspök úr tanári és lelkészi szolgálatának 40. éves jubileumát. Ezt az időt alkalmasnak láttuk arra, hogy az alakuló közgyűlést összehívjuk. A közgyűlésen mintegy 200 volt pápai diák jelent meg, akik nagy lelkesedéssel kimondták a szövetség megalakulását. Ezután megindult a szervezés munkája, a taggyűjtés, melynek eredménye csakhamar igen szép lett.

1929. októberében megtartottuk az első választmányi gyűlést, melyen már 774 tagról adtunk számot. A tagoknak a pontos névsorral együtt megküldtük az alapszabályokat s föl-kértük őket a fölvetési- s tagdíjak befizetésére. Az első felhívásra 2753 P jött be, melyből 1000 P-t dr. Antal Géza püspök úr adott, ezzel is megmutatván a szövetség iránt érzett nagy szeretetét. A nehéz gazdasági viszonyok között meg lehetünk elégedve az eredménnyel.

Az 1930. február havában tartott választmányi gyűlésen már 970 tagról számolt be az ügyvezető alelnök, ez a szám utóbb 1140-re emelkedett. Az újabb felhívásra közel 1300 P folyt be tagsági díjából s így a szövetség vagyona meghaladta a 4000 P-t. Ahol legalább 10 tagja van a szövetségnek, mint: Budapest, Celldömölk, Debrecen, Győr, Kaposvár, Miskolc, Pápa, Székesfehérvár, Szombathely, Veszprém, asztaltársaságok alakítására hívtuk föl egyik taglárunkat. Sajnos, ezen a téren nem nagy sikerrel dícsélhetünk, a kedvezőtlen gazdasági viszonyok folytán.

Szövetségünk már az 1929—30. iskolai évben 300 pengővel segítette három egyetemi hallgatót, az 1930—31. iskolai esztendőben pedig ugyanannyit adott három egyetemi hallgatónak, 100 pengőt a pápai reformatus theologiai akadémia hallgatóinak, 264 P-t a reformatus gimnázium növendékeinek, 600-at pedig a főiskola 400 éves jubileumára.

A szövetség főnnállásának aránylag rövid ideje alatt sok kitüntetés érte tagjait. Dr. Antal Géza püspök úr

Pápa megyei város diszpolgára, a Petőfi Társaság rendes tagja lett; vizkeleti Kiss Elemért pedig Szentgottárd nagyközség választotta meg diszpolgárává. Dr. Lázár Andor honvédelmi államtitkár lett, országgyűlési képviselőnek választották meg dr. Jókay Ihász Miklós, Péntek Pál, dr. Simon András, dr. Zsindely Ferenc szövetségi tagokat. Dr. Ajkay Zoltán tábornok-orvos nagy amerikai kitüntetést kapott. Az aránylag rövid idő alatt a halál is sok áldozatot követelt tőlünk. Meghaltak: dr. Berzsenyi Jenő nagybirtokos, dr. Bollka István főszolgabíró, Csaplár Aladár tanítóképző int. tanár, Dömötör Lajos ref. lelkész, Fülöp Lajos körjegyző, Dr. Guth Soma ügyvéd, Hegyi Miklós alispán, Horváth Lajos ref. lelkész, Jóba József ref. lelkész, Mézáros Károly árvaszéki ülnök, dr. Miklós Géza ügyvéd, dr. Pápay József egy. tanár, Peti Lőrinc ref. lelkész, dr. Pollák Illés ügyvéd, dr. Sebestyén Béla tanár, Szigethy Lajos törvényszéki bíró, Treller Győző főjegyző, Vargha Sándor jegyző, dr. Thury Zoltán közigazgatási bíró, Hercz Dávid festőművész, tanár, dr. Porkoláb Gyula ügyvéd és Pócz János tanár.

A szövetség tisztikara jelenleg a következő: Elnök: dr. Antal Géza ref. püspök; alelnök: Faragó János ref. közpiskolai felügyelő; titkár: Fazekas Mihály püspöki titkár; ügyész: dr. Molnár Imre takarékpénztári ügyész; jegyző: dr. Adorján Gyula ügyvéd; pénztárnok: Vitéz Karcsey Béla ny. ezredes; ellenőr: Tóth Ferenc városi pénztárnok. A választmány tagjai: Bakó ref. lelkész, Borsos Károly ref. közpiskolai felügyelő, dr. Csajághy Károly kir. törvényszéki elnök, Chernel Antal egyházmegyei gondnok, dr. Domonkos Géza orvos, dr. Horváth Lajos alispán, Iglauer István gyártulajdonos, dr. Jókay Ihász Miklós, nagybirtokos, dr. Kende Ádám ügyvéd, dr. Korpády Zoltán kir. itélőtáblai bíró, dr. Lázár Andor ügyvéd, dr. Lázár Ferenc kir. közjegyző, dr. Liszkay Jenő kir. törvényszéki bíró, Medgyasszay Vince egyházker. főjegyző, Mihály Sándor gazdasági felügyelő, Ólé Sándor ref. lelkész, dr. Pongrácz József főisk. igazgató, dr. Simon András országgyűlési képviselő, dr. Szabó Sándor min. o. tanácsos, dr. Szily János kir. közjegyző, Tóth Miklós kir. járásbíró elnök, Vargha Kálmán ref. főiskolai gondnok, dr. Weltner Sándor városi orvos.

A számvizsgáló bizottság tagjai: Fülöp József ref. esperes, Szokolj Viktor városi tanácsos, Szűcs Dezső ref. gimn. tanár.

A tisztikar és választmány megbízatása most lejár, a választást az 1931. szeptember 6-án tartandó közgyűlés fogja megejteni. A Szövetség legelső teendői közé sorozta az elértéktelenedett főiskolai alapítványok helyreállítását. Ebbeli törekvésének a mostani nehéz gazdasági viszonyok közt eddig csak annyi eredménye volt, hogy dr. Darányi Kálmán államtitkár 5000, dr. Kiss István püspökladányi ügyvéd pedig 1000 P-ös alapítványt tettek. Remélhető, hogy a viszonyok jobbrafordulásával ezen a téren is több eredménye lesz a Szövetség munkájának.

H I R E K

BESZÁMOLÓK.

OLVASÓINKHOZI!

Lapunk közelkező számát már csak azok címére küldjük, akik e hó folyamán az előfizetési díjat, (félévre 2 pengőt, egy évre 4 pengőt) befizetik.

A PATAKI DIÁKOK ORSZÁGOS SZÖVETSEGE a sárospataki főiskola 400 éves emlékünnepe keretében Budapesten szeptember hó folyamán műsoros délutánt rendez a Gellért-szálló termében, melynek fővédőasszonyi tisztességét gróf Belhén Istvánné vállalta el. A jubileum első ünnepi alkalmának védőasszonyai annak a történelmi valóságnak a hatása alatt, hogy a jubiláló főiskola két nagy jótevője: Lorántffy Zsuzsanna és Pálóczy Horváth Mária magyar urnók voltak, a rendező bizottság a főiskola egyik jótevőjének feleségét, gróf Klebelsberg Kunónét, továbbá több történelmi protestáns név viselőinek feleségét s az egyházi főgondnokok és püspökök feleségeit kérte fel. A magas irodalmi és művészi szinten álló műsort *Harsányi Zsolt* közismert írónk állította össze s kérte fel a szereplőket is, akik között írók, költők vannak. A jelentégi viszonyoknak megfelelően a rendező bizottság olcsó belépődíjat állapított meg. A volt Pataki Diákok Országos Szövetségének Budapesti Egyesülete nagy buzgalommal működik közre *Kazinczy Gábor* orsz. szöv. elnök és *Panka Károly* dr., a fővárosi egyesület elnökének vezetése alatt az ünnepély sikerének biztosításán. A Szövetség előkelő társadalmi állású tagjainak feleségei fogják a háziasszonyi tisztet betölteni. Ez a műsoros estély mintegy előhangja lesz annak az országos ünnepélynek, amely Sárospatakon október hó folyamán a Kormányzó Ur Ófőméltóságának jelenlétében fog megtörténni.

A ZOMBORI ÖREGDIÁKOK Schmidt L. József p. ü. számvetéses kezdeményezésére elhatározták, hogy hasonlóan az iglói diákszövetséghez, a mult kedves emlékeinek oltárára virágos, derűt árasztó koszorút helyeznek: kiadják a Véndiákok Lapjával karöltve a zombori öregdiákok emlékkönyvét. Az emlékkönyv nemcsak száraz adatokat fog felsorolni, hanem az alapszabályokon kívül a tagok névsorán, életrajzukon és arképeiken kívül közli azok vissza emlékezéseit, cikkeit a régi kedves multról és megőrökíti azokat, hogy feledésbe ne merüljenek. Ez mindenesetre nélkülözhetetlen kedves könyve lesz minden volt zombori diáknak.

A MAGYAR IFJUSÁG KÉPVISELŐI a nemzetközi diákszervezet amerikai kongresszusán. Az International Student Service tizedik nemzetközi kongresszusát augusztus 31-ike és szeptember 8-a között Mount Holyoke Collegeben, az Egyesült Államokban tartja. Mint megírtuk, a kongresszuson a magyar ifjúságot *Acsay László*, a MEF-HOSZ, volt elnöke és *Valkó László* dr., az Országos Szóchenyi Szövetség elnöke képviseli. *Acsay László* beszámol a magyar diákszociális intézmények fejlődéséről és tevékenységéről, foglalkozik az európai ifjúság mai helyzetével és indítványozza, hogy Európa fiatalágának jövője érdekében Új Európa címmel kongresszust tartsanak, amelyen foglalkoznak az új európai egységes mentalitással és együttműködéssel. *Valkó László* dr. az ifjúságnak a közgazdasági életben való szerepével foglalkozik és a Hoover-akcióról beszél.

A FŐISKOLAI JUBILEUMI KIÁLLÍTÁS az I. emeleten három teremben mutatja be az iskola múltját és jelenét. A díszteremben láthatók a főiskolai könyvtár *Petőfi* és *Jókai* ereklyéi, a pápai Esterházy-levéltárnak *Enyingi Török Bálint*na vonatkozó eredeti okiratai 1535 és 1536-ból, melyeket gr. Esterházy Tamás úr kölcsönzött ki nagy készséggel. Külön tárlókban láthatók a főiskolai híres tanárainak: *Kocsi Csergő Bálint*, *Márton István*, *Tóth Ferenc*, *Tarcsy Lajos*, *Antal Géza* művei és kéziratjai. Az asztalokon a jelenleg élő pápai diákok művei találhatóak. Sorban vonulnak fel a régi, a mostani, a nyugalmazott tanárok, a Pápan theologiai magánlanári vizsgáttal tudósok művei. Külön szekrény tartalmazza a főiskolai nyomda kiállítását. A régi diákok művei közül kiemelkednek *Weszprémi István* debreceni orvos és *Chernak László* deventeri tanár sajátkezűleg a főiskolai könyvtárnak ajánlott nagyszabású munkái, *Thaly Kálmán* hatalmas kiadványai. Irodalomtörténeti érdekességű a Kézírtásárságra vonatkozó kiállítás az érdemkönyvek kötetivel. A pápai diákok műveinek bekötésére a kollégiumi Diákszövetség 400 P-t adományozott.

BECK Ö. FÜLÖP szobrászművész, Pápa város híres szülötte elkészítette a főiskola jubileumára a jubileumi bizottság által megrendelt bronzérmel, mely néhány példányban 20 P-ért még kapható dr. *Pongrácz József* főiskolai igazgatónál.

A PÁPAI HITELBANK részvénytársaság a főiskola jubileumi kiállítás céljaira 1200 P-t szavazott meg kiállítás tárcák beszerzésére.

A KISKUNHALASI DIÁKSZÖVET-SÉG GYASZA. Augusztus hó 27-én temették el Kiskunhalason, életének negyvenegyedik évében 3 havi szenvedés után elhunyt dr. *Babó Imre* kormányfőtanácsost, a halasi gazdasági bank elnökét. Nevezett fia volt dr. *Babó Mihály* volt 48-as párti képviselőnek és sógora *Szekér Károly* törvényszéki tanácselnöknek.

A HERENDI PORCELLANGYAR izléses és finom kivitelű hamutartót készített a jubileumra, melybe a főiskolának *Závory Zoltán* festőművész által rajzolt címere van beégetve. A selyembélésű tokban elhelyezett emléktárgy 6,60 P-ért kapható ifj. *Eisler Mór* üveg és porcellánkereskedésében (Pápa, Fő-tér) és a herendi gyárnak a főiskola épületében a földszinten elhelyezett remek kiállításán.

PÁPA MEGYEI VÁROS közönsége a pápai kollégium jubileumával kapcsolatban évi 300 pengős tanulmányi ösztöndíjat létesített a kollégiumból az egyetemekre távozó tanulók támogatására.

A PÁPAI FŐISKOLAI NYOMDA a főiskola részére jubileumi ajándékkul 500 P értékű 4 kiállítási sarlót hozott és díszes, préselt bőrkötésű emlékalbumot készített saját könyvkötészetében.

A VÁROSLÓDI KÖEDÉNYGYÁR, mely a jeles volt pápai diák, *Iglauer István* mérnök alapítása, a jubileum alkalmából díszes és olcsó emléktárgyakat (bonbonniere, virágváza, kulacs, gyümölcstál stb.) készíttettek, melyet a cég pápai lerakata áruszt a Fő-utcán, a református templom mellett levő *Baranyay* házban.

PÁPAI TAKARÉKPENZTÁR. Alakult 1863-ban. A Magyar Nemzeti Bank mellékhelye. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank érdekeltsége. A Pénzüntézet Központ és a TEBE, tagja. Alapítókéje: 400,000 pengő. Alakult 1863-ban. Az igazgatóság elnöke *Karlovitz Adolf* kormányfőtanácsos. Ügyvezető-igazgató *Kiss István*. Igazgatósági tagok: vitéz *Skubliits Viktor* alelnök, dr. *Adorján Gyula*, *Conrad Ottó*, *Faragó János*, dr. *Fehér Dezső*, *Hanauer Béla*, vitéz *Karcsay Béla*, *Kiss Tivadár*, dr. *Molnár Imre*, *Nagy Vilmos*, *Piatsek Gyula*, *Steiner Vilmos*, dr. *Vathy Gábor*, dr. *Kiss Gábor*, *Karlovitz László*.

PÁPAI ÁLTALANOS BANK RT. Alakult 1924-ben. A Pénzüntézet Központ tagja. Alapítókéje 100,000 P. Az igazgatóság elnöke dr. *Vass Vince*. Ügyvezető-igazgatója *Löwy Kálmán*. Igazgatósági tagok még *Kohn Mihály*, dr. *Mihály Jenő*, *Krausz Albert*.

ÉRETTSÉGI TALÁLKOZÓ. Felkérem a körmőcbányai főreáliskolában 1901. évben érettségit tett osztálytársaimat, hogy a szeptember 19-én, szombaton este 6 órakor Budapesten az alsó margitszigeti Márkus Imre-féle vendéglőben tartandó 30 éves érettségi találkozon családtagjaikkal együtt megjelenni szíveskedjenek. A találkozon való részvételre felkérem a körmőcbányai Öregdiákok Asztaltársaságának tagjait is évfolyamra való tekintet nélkül. Információt ad Zsizsmann Béla állami vasgyári főfelügyelő megbízásából: Molnár Ferenc főmérnök, Budapest, IX., Ferenc-körút 18.

PÁPAI KERESZTYÉN ÖNSEGÉLYZŐ ÉS HITELSZÖVETKEZET. Alakult 1911-ben. Németh József elnök, ügyvezető-igazgató Nemesik Elek, igazgatósági tagok: Boksay Endre, Dorthsy János, dr. Friml Jenő, László Mihály, Maradies Gyula, Horváth Elek, Ruip Jenő, Schneider Géza, Tomor Antal, Vanczák Zoltán.

PÁPAI HITELBANK RT. Alakult 1878-ban. A Pénzüntézet Központ és a TÍEBE tagja. Igazgatósági elnök dr. Antal Géza. Ügyvezető-igazgató Horváth Máté, igazgatósági tagok még dr. Kende Ádám alelnök, dr. Kövi Arisztid, Fischer Gyula, Schwarcz Vilmos, Szabadhegy Elemér, Szekeres Emil, Benkő Jakab, vitéz Draskoczy István, Pongrácz József, dr. Sulyok Dezső, dr. Wellner Sándor, Pátkai József. — Felügyelő bizottsági elnök: Márton Ignác L. tagok: dr. Beke Manó, Patak József, Cselkó Jenő. Alaptőke 200.000 pengő.

LESZÁMITOLÓ ÉS KÖZGAZDASÁGI BANK RT. Alakult 1921-ben. Alaptőke 100.000 pengő. A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank érdekeltsége. A Pénzüntézet Központ tagja. Igazgatósági elnök dr. Fürst László, ügyvezető-igazgató Schwarcz Imre. Igazgatósági tagok Wittmann Ignác alelnök, dr. Háry Géza, Biró Artur, Eisner Sándor, Steiner Andor, dr. Kallos Henrik, Grab Alajos, Sas József, Schönfelder Miksa, dr. Weszely Tibor, Korein Vilmos, Kohn Imre.

GAZDÁSZ TALÁLKOZÓ. Az 1921. évben a debreceni gazdasági akadémián végzeteket felkéri *Vajda László* mezőgazdasági kamarai titkár Debrecen, hogy a folyó évi szeptember 6-án tartandó találkozójukra nála mielőbb jelentkezzenek.

Kérjük igen tisztelt olvasóinkat szíveskedjenek barátaik és ismerőseik figyelmét felhívni a Vén Diákok Lapjára.

SZÖVETSÉGEK KÖZLEMÉNYEI

TALÁLKOZÓK

TALÁLKOZÓK RENDEZŐHIEZI Szerkesztőségünk tisztelettel kéri mindazokat az urakat, akik találkozóra hívják össze iskolatársaikat: szíveskedjenek lapunk számára rövid tudósítást küldeni az összejövetel lefolyásáról, a jelen voltak neveinek feltüntetése mellett. Ugyancsak kérjük a találkozók előkészítését, valamint egyéb híreket is szerkesztőségünkkel közölni.

ZOMBORI ÖREGDIÁKOK! A volt zombori diákok emlékkönyvének szerkesztősége ezúton is kéri a zombori öregdiákszövetség tagjait, hogy a megküldött kérdőívet töltsék ki és lehetőleg fényképpel együtt mielőbb küldjék be a Véndiákok Lapja kiadóhivatalának (Budapest, V., Vadász-u. 6.), hogy az emlékkönyvből senki se hiányozzék.

ÉRETTSÉGI TALÁLKOZÓ. Az aszódi Pelófi főgimnáziumban 1921. év júniusában érettségizettek szeptember 6-án tartják találkozójukat. A találkozó előtti estén 8 órakor a Korona-szálló éttermében összejövetelt tartanak. A résztvevők levélben jelentkezzenek és esetleges kívánságaikat közölik Torda Gyula evangélikus lelkésszel, Domony, Pest megye.

A SZATMÁRNEMETI KIR. KATH. főgimnáziumban 1916. évben érettségit tett osztálytársaimat felkérem, hogy szeptember hó 6-án Budapesten tartandó 15 éves találkozon teljes számban megjelenni szíveskedjenek. Találkozó 6-án reggel 8 órakor az Egyetemi-templom előtt. A találkozon való részvétellel a következő címre kérem jelezni: Schrepler József vármegyei számvizsgáló, Miskolc, Vármegyeháza.

SZ. KUN BÉLA Dr. egyetemi tanár (Debrecen, Simonyi-út 34.) kéri azokat, akik a *debreceni református kollégiumban* 1891-ben végeztek, hogy 1931. szeptember 5-én d. u. a debreceni kollégiumban negyvenéves találkozóra jelenjenek meg.

A BÁTASZÉKI DIÁKSZÖVETSÉG EMLÉKÜNNEPE. Szekszárdról jelentik: A Bátaszéki Diákszövetség a szerb megszállás alól való felszabadulásának tizedik évfordulója alkalmából emlékünnepe rendezett a kaszinó helyiségében. Az ünnepi beszédet *Csarmasz István* káplán mondta. Ezután a diákok műsora következett, melynek során *Hollósi Erzsébet, Hollósi Aranka, Gesztesi Károly, Hermann Nándor, Schilling Mária, Nagy Mária* és *Kóbor Borbála* léptek fel.

ISKOLÁK KÖZLEMÉNYEI

FELVÉTEL A KECSKEMÉTI REF. jogakadémiába. A Kecskeméten működő egyetemes református jogakadémián az 1931–32. tanév első felére a beiratások szeptember 1–15-ig eszközöltek. Az akadémiai előadások szeptember 23-án kezdődnek. Alapvizsgálatok határideje szeptember 10–15-ike. Akik még nem voltak hallgatói a jogakadémiának, felvételi engedélyt kérő folyamodványukat 1931. évi augusztus hó 31-ig kell a jogakadémia dékáni hivatalához benyújtani. Mindennemű megkeresésre a dékáni hivatal ad felvilágosítást.

FELVÉTEL A SZARVASI KÖZÉPFOKÚ GAZDASÁGI TANINTÉZETBE. A szarvasi m. kir. középfokú gazdasági tanintézet az 1931–32. iskolai évre felvesz négy középiskolát végzett ifjakat. A tanintézetnek 465 holdas mintagyakorló gazdasága van. A tanintézet négy évfolyamból áll, s végén a növendékek képesítő vizsgát tesznek, ami a katonaságnál önkéntesi jogot biztosít. A fizetendő díjakat a földművelésügyi miniszter lényegesen leszállította. Beiratási díj 5, évi tandíj 30, évi ellátási díj 700 pengő. Jó tanulók tandíjmentességben, ösztöndíjban részesülhetnek. Beiratás: szeptember 1–5-ig.

**FELVÉTEL A DEBRECENI EGYE-
TEMI TISZA ISTVÁN-INTERNÁTUSBA.** A Tisza-internátus 1931–32. első félévi díja 75 pengő, ami havi részletekben is fizethető. A Debreceni Egyetemi Diákjóléti Bizottsághoz címzett felvételi kéréseket szeptember 5-éig a Tisza-internátus irodájában (Debrecen, Egyetemi-körút 3.) kell beadni. A debreceni Tisza István-egyetem leánykollégiumában a félévi díj ugyancsak 75 pengő.

**FELVÉTEL A MAKÓI ÁLLAMI IN-
TERNÁTUSBA.** Az intézetben az 1931–32. tanévre megüresedő helyekre reál-gimnáziumi tanulók vétetnek fel. Ellátási díj címén a közalkalmazottak gyermekei évi 600 pengőt, a nem közalkalmazottak pedig 800 pengőt fizetnek. Pályázati határidő: július 8. Tájékoztatót az érdeklődőknek szívesen küld az igazgatóság.

INTERNÁTUS. A kisvárdai (Szabolcs vm.) állami reál-gimnáziumi, modernül berendezett internátus felvesz reál-gimnáziumi tanulókat. Ellátási díj közalkalmazottaknak 60 pengő, nem közalkalmazottaknak 80 pengő. Kivánatra prospektus.

REALGIMNÁZIUMI INTERNÁTUS.

A hajdunánási reálgimnáziummal kapcsolatban szeptemberben egy kisebb családias jellegű internátus nyílik meg 20 tanuló számára. A csendes vidéki város ideális környezetet nyújt az erkölcsei nevelésre, a tanulók csekélyebb létszáma pedig az elmélyedőbb egyéni tanításra. (Az alsóbb osztályokban 35—40, a felsőbbekben 25—30 tanuló van.) Az internátusba felvett tanulók vezetésére és tanulmányi ellenőrzésére kiváló gondot fordít a tanári kar. A tartásdíj havi 65 pengő, vagyis évi 650 pengő, mert a jelentkezés egész évre kötelező. A felvételi határidőt augusztus 20-ig meghosszabbították. A felvételi díj 30 P, ez azonban az utolsó havi részletbe beszámítódik. Közlelbbi értesítéssel szívesen szolgál az intézet igazgatósága.

INTERNÁTUS. A minoritarendiek miskolci internátusába felvételre jelentkezhetnek olyan tanulók, akik középiskolai tanulmányaikat Miskolcon a kir. kat. gimnáziumban, az áll. reáliskolában vagy az áll. felsőkereskedelmi iskolában akarják végezni. Az érdeklődőknek tájékoztatót készséggel küld az internátus előjárósága. Cím: Minorita rendház főnöksége, Miskolc.

INTERNÁTUSBA FELVÉTEL. A Hódmezővásárhelyi Református Gimnáziumi fiuinternátus igazgatóságához a felvételi kérvények — az utolsó tanévvégi bizonyítvánnyal és születési anyakönyvi kivonattal — július hó 15-ig nyújthatók be. Az internátus a gimn. épület tőszomszédságában van légas, fás udvarkerítéssel. Állandó tanári felügyelet. Felvételi díj a jelentkezéskor 10 P. Havi ellátási és mellékdíjak összesen, havonként előre fizetve 58 P. Igazgatóság.

INTÉZETI FELVÉTEL. Az esztergomtábori szalézi intézet felvesz az intézettel kapcsolatos nyilvános elemi és polgári iskolájába növendékeket havi 50.—, illetve 60.— pengőért.

A PÁPAI FIUINTERNÁTUSBA 66 fű vehető fel. Az internátusi díj évi 200 P, de vannak kedvezményes (2/3 és 1/2 díjas) helyek is! Mosásért külön 40 pengő fizetendő egy évre. Felvételért helyegyetlen kérvényt a „Nagyf. és Nagys. Főiskolai Igazgató Tanács”-hoz címelve a gimn. igazgatójához, kell megküldeni!

Szerkesztői üzenetek.

Levélben csak úgy válaszolunk és kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha válaszbélyeggel ellátott borítékot kapunk mellékelve.

Értesítjük előfizetőinket, hogy szerkesztőségünkkel és kiadóhivatalunkkal Budapest, V., Vadász uca 6. szám, II. em. alá helyeztük át és ezentúl minden ügyben erre a címre kérjük a közléseket. A szerkesztőség hivatalos óráit naponta délután 3—5 óra között tart. Egyúttal ismételtlen kérjük lapunk barátait, hogy az előfizetési díjat a Vén Diákok Lapja számlájára, Nemzeti Hitelezetelhez (Budapest, Vilmos császár-út 25. szíveskedjenek küldeni.

M. M. Budapest. Keszthelyről küldött kedves versét köszönjük. Legközelebb jönni fog.

G. F. Sárospatak. A beküldött dolgot a palaki számban hozzuk. Köszönjük, hogy ránk gondolt.

N. László, Pécs. Sajnáljuk, de a kéredezett diákalbumról bővebben nem írhatunk, mert nem kaptuk meg, ha bekieldek egy példányt, szívesen foglalozunk vele.

K. F. Budapest. Megkaptuk és sorát ejtjük.

Véndiák, Püspökladány. Nem ajánlunk internátust, de ha régebbi számainkat átlapozza, fog megfelelőt találni.

M. A. Zombor. Külföldieknek esekklapot nem küldtünk, mert azt nem használhatják ott. Szíveskedjék nemzetközi postautalványon, vagy bankátutalás útján beküldeni az összeget. Üdvözöljük és kérjük a többiekkel is közölni ezt.

Kiadóhivatal üzenetei

Mai lapszámunkhoz postabefizelési csekkel mellékelteünk és arra kérjük lapunk barátait, hogy a csekély előfizetési díjjal annak felhasználásával mielőbb beküldeni szíveskedjenek, nehogy következő számunk emiatt elmaradjon. Folyószámlája „A Vén Diákok Lapja”-nak a Nemzeti Hitelezetelnél (Budapest, VI., Vilmos császár-út 25. sz. alatt) van, ahova postautalvánnyal is beküldhető az előfizetési díj. Minden pénzküldeményre szíveskedjék ráírni, hogy a „V. D. L. előfizetési díja”.

Előfizetési felhívás

A VÉN DIÁKOK LAPJA

a „vlt iskolatársak szövetségeinek” minden hó elején megjelenő folyóirata. Hasábjában az Alma Materék és egykori növendékeik találkoznak s így lehetővé válik a legszorosabb kapcsolat megteremtése nemcsak az intézetek és iskolák volt tanulói között, de hajdani iskolatársait bárki könnyen megtalálhatja, amennyiben lapunkat úgy Csonka-Magyarország, mint az elcsatolt területek öregdiákjai olvassák.

Hézagpótló és eredeti újság a „Vén Diákok Lapja”, melyet nem nélkülözhet senki, aki egykori osztálytársaival a kapcsolatot újból meg akarja teremteni.

Iskoláknak, intézeteknek és diák-szövetségeknek hathatós támogatója lapunk, amelynek segítségével a szövetségek és egyesületek munkája lényegesen leegyszerűsödik.

ELŐFIZETÉSI ARAK:

1. Magánosoknak:

egész évre 4 pengő
fél „ 2 „

Öregdiák-egyesületeknek

és iskoláknak, amennyiben csoportos, illetve egy tömegben való előfizetésről van szó:

egész évre 3.60 pengő
fél „ 1.80 „

Egyes szám ára pályaudvarokon és újságelárusító helyeken

40 fillér.

A magyar közönség szíves pártfogását kéri a *Kiadóhivatal.*

Murgács Kálmán legnépszerűbb dalköltő örökbecsű íredanta dala: *Szöke Tisza . . . Édesanyám ablakára . . . Csikországi fenyvesekben . . . Millió a csillag . . . Magyar huszár lelke . . . stb. stb. előadásra alkalmas husz dal, díszes keménykötésű fűzetben énekre és zongorára letelve. Megrendelhető kiadóhivatalunkban. 3 pengő 20 fillér boltiár helyett 2 pengő 50 fillérért.*

Kiadásért felelős: Zámbo Aurél.

Főmunkatársak:

Török Jenő Endre

Kondor László

Nyomatott:

Fráter és Társa könyvnyomdája,

Vén diákok találkozóhelye

Spolarich-étterem

IV., Ferenciek-tere 7

Mész, cement, gipsz, mindennemű építési anyag és tűzifa, szén, koksz legelőnyösebben

WITTMANN ERNŐ tüzelő és építőanyag telepe

BUDAPEST, VI., HUNGÁRIA-KÖRUT 78. SZÁM

Telefon: Automata 917—26

